

รายงานประจำปี 2563
กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล
กรมประมง

กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลเป็นหน่วยงานในกรมประมงที่มีภารกิจในการศึกษา วิจัยและพัฒนา ติดตาม และเฝ้าระวังแหล่งทำการประมงทะเล เพื่อส่งเสริม พัฒนา และฟื้นฟูแหล่งการประมงทะเล ให้มีความอุดมสมบูรณ์และมีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

การดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลดำเนินการตามภารกิจหลักในการศึกษาวิจัยด้านการประมงทะเล สำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำ แหล่งทำการประมง มีการส่งเสริมการใช้เครื่องมือประมงที่เหมาะสม การส่งเสริม/พัฒนาศักยภาพขององค์กรประมงให้มีความสามารถในการบริหารจัดการประมงทะเล การจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลต่าง ๆ การขยายเขตอนุรักษ์ชายฝั่ง การผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ การตรวจสอบรับรองแหล่งประมง การตรวจประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง การให้บริการออกเอกสารหรือใบรับรองที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับกฎระเบียบของสหภาพยุโรป ว่าด้วยการป้องกัน ยับยั้งและจัดการทำการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU Fishing)

กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลได้จัดทำรายงานประจำปี 2563 ขึ้นเพื่อให้เห็นภาพรวมของการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัด ตามแผนงานโครงการต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์และประเมินผล เพื่อปรับปรุงในการดำเนินการต่อไป

นายณฤพล สุขุมาสวิน
ผู้อำนวยการกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล
2563

สารบัญ

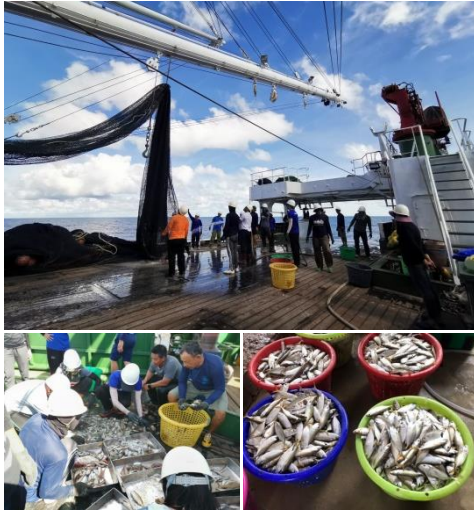
วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมร่วม กพท.	1
บทบาทหน้าที่ของกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล	2
โครงสร้างองค์กร	3
บุคลากร	4
งบประมาณประจำปี 2563	11
กิจกรรมหลักกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล	13
งานวิจัยของกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล	29
การประเมินผลทางวิชาการ “มาตรการปิดอ่าว”	33
งานสำรวจทรัพยากรประมงโดยเรือสำรวจประมงจุฬารักษ์	38
การบริหารจัดการทรัพยากรประมงเชิงระบบนิเวศโดยชุมชน	41
โครงการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในการจัดทำนาคาร์บูมาเพื่อคืนปูม้าสู่ทะเลไทย	44
โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ	47
เงินทุนหมุนเวียนเพื่อผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และพันธุ์สัตว์น้ำอื่น ๆ	49
การให้บริการประชาชน	50
สารน่ารู้	55
กิจกรรมกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล	61
ผู้บริหารกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล	67

วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมร่วม กพท.

วิสัยทัศน์

“เป็นหน่วยงานที่มุ่งพัฒนาและบริหารการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การประมงทะเลที่ยั่งยืน”

พันธกิจ

1. ศึกษาวิจัยเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการประมงทะเลในน่านน้ำไทย พื้นที่ทับซ้อน และน่านน้ำสากล ให้มีทรัพยากรประมงใช้อย่างยั่งยืน
2. ศึกษาวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อการทำประมงอย่างมีความรับผิดชอบต่อและยั่งยืน
3. ศึกษาวิจัย และพัฒนา เพื่อเพิ่มผลผลิตและฟื้นฟูทรัพยากรประมงทะเล
4. ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม ให้บริการทางวิชาการ และคำปรึกษาด้านการประมงทะเล
5. ปรับบทบาทขององค์กรและพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้สมรรถนะ ทักษะที่พร้อมปฏิบัติงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

ค่านิยมร่วม กพท.

M	Management
	มีการจัดการที่ดี
A	Attitude
	มีทัศนคติที่ดี
R	Responsibility
	มีความรับผิดชอบต่อภารกิจที่ทำ
I	Intelligence
	มีความคิดที่ฉลาดหลักแหลม
N	Norm
	มีบรรทัดฐานที่ดี
E	Energy
	มีกำลังและพลังทุ่มเท

บทบาทหน้าที่ของกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล

ศึกษา ค้นคว้า และวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งประมงทะเลในน่านน้ำไทย พื้นที่ทับซ้อนและน่านน้ำสากล ในด้านทรัพยากรสัตว์น้ำและปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการประมง ตลอดจนร่วมสำรวจวิจัยในน่านน้ำต่างประเทศ

ศึกษา ทดลอง พัฒนารูปแบบการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล และติดตามผลการจัดสร้างแหล่งอาศัย สัตว์ทะเล รวมถึงการติดตามผลการปล่อยพันธุ์สัตว์ทะเลชนิดที่เหมาะสมในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับเครื่องมือทำการประมงและวิธีการทำการประมงทะเลให้มีเครื่องมือทำการประมง ที่มีประสิทธิภาพในการจับสัตว์น้ำ ไม่ทำลายพันธุ์สัตว์น้ำ และสอดคล้องกับการทำการประมงแบบมีความรับผิดชอบต่อ

ศึกษา ค้นคว้า และวิจัยชีวประวัติ ความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์ทะเลและพืชทะเล และดำเนินการเกี่ยวกับสถานแสดงพันธุ์สัตว์ทะเลและพืชทะเล

ศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนา และฟื้นฟูแหล่งประมงทะเลให้มีความอุดมสมบูรณ์

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชาวประมงในการบริหารจัดการการประมง และเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่ชาวประมงในการประกอบอาชีพการประมงทะเลและธุรกิจประมง

ดำเนินการประเมินปริมาณทรัพยากรสัตว์น้ำสูงสุดที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ตลอดจนวิเคราะห์ และประเมินผลมาตรการในการบริหารจัดการการประมง

ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สังเกตการณ์บนเรือประมงที่ได้มาตรฐานสากล และควบคุม กำกับ ดูแล การปฏิบัติงานของผู้สังเกตการณ์บนเรือประมง

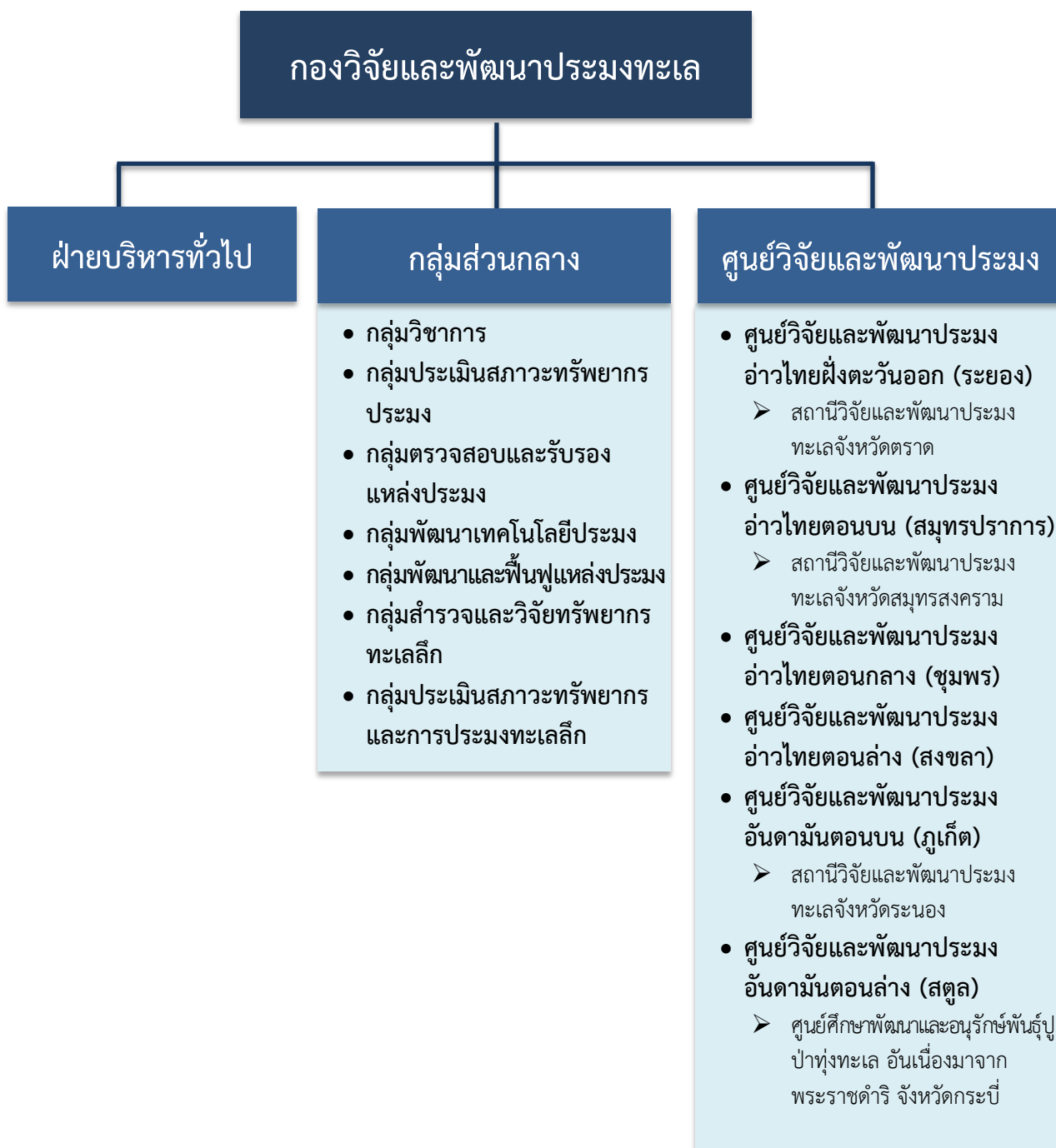
ตรวจสอบ ติดตาม และเฝ้าระวังการทำการประมงและแหล่งทำการประมงทะเล

ให้บริการทางวิชาการ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และให้คำปรึกษาแนะนำด้านการประมงทะเล เครื่องมือทำการประมง และวิธีการทำการประมงทะเล

ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

โครงสร้างองค์กร

กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลมีหน่วยงานภายใต้สังกัด แบ่งเป็น 1 ฝ่าย 7 กลุ่มส่วนกลาง และ 6 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมง โดยภายใต้ศูนย์วิจัยมีสถานีวิจัยและพัฒนาประมงทะเล 3 แห่ง และศูนย์ศึกษาพัฒนาและอนุรักษ์พันธุ์ปู ป่าทุ่งทะเล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกระบี่ 1 แห่ง ดังแผนภาพ

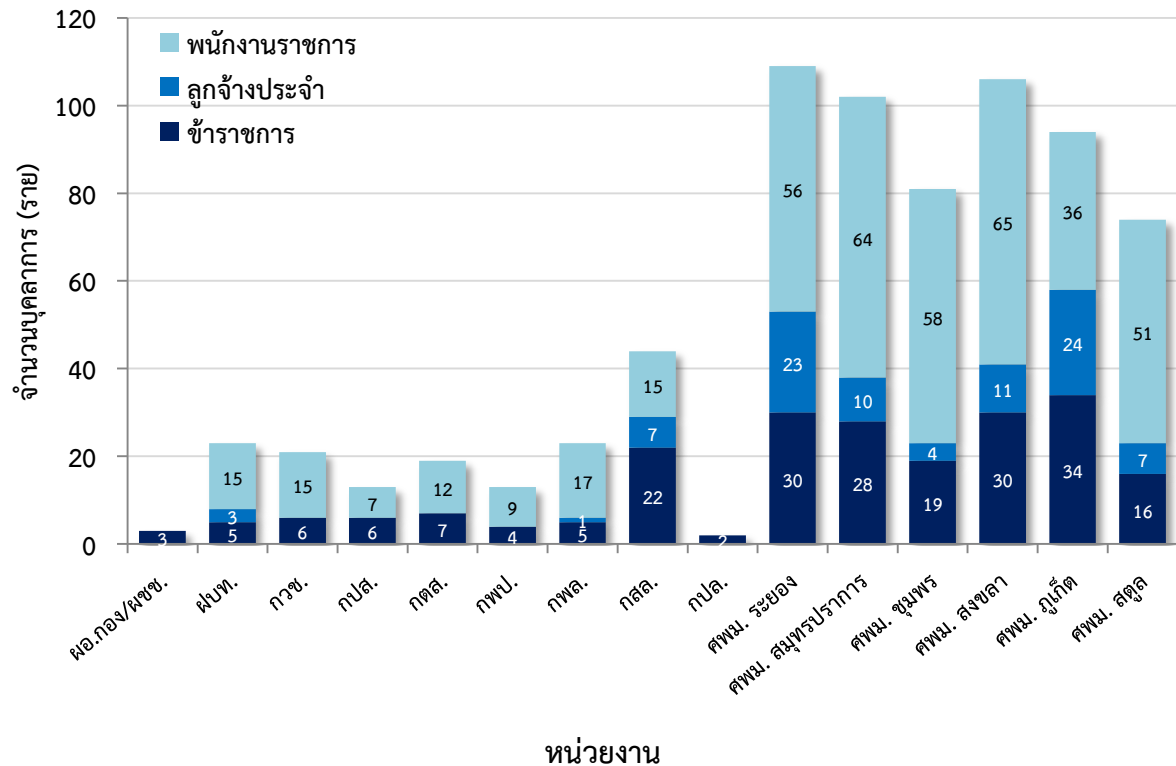
บุคลากร

บุคลากรของกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล

ในปีงบประมาณ 2563 กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลมีบุคลากรทั้งสิ้น 727 ราย โดยแบ่งเป็นข้าราชการ จำนวน 217 ราย ลูกจ้างประจำ จำนวน 90 ราย และพนักงานราชการ จำนวน 420 ราย

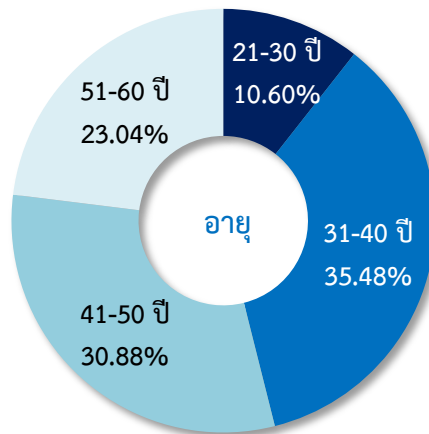
บุคลากรส่วนใหญ่ปฏิบัติงานภายใต้ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทั้ง 6 แห่ง โดยหน่วยงานที่มีบุคลากรปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยฝั่งตะวันออก (ระยอง) ซึ่งมีบุคลากรรวมทั้งสิ้น 109 ราย รองลงมาคือ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยตอนล่าง (สงขลา) ซึ่งมีบุคลากรรวมทั้งสิ้น 106 ราย

บุคลากรของกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล

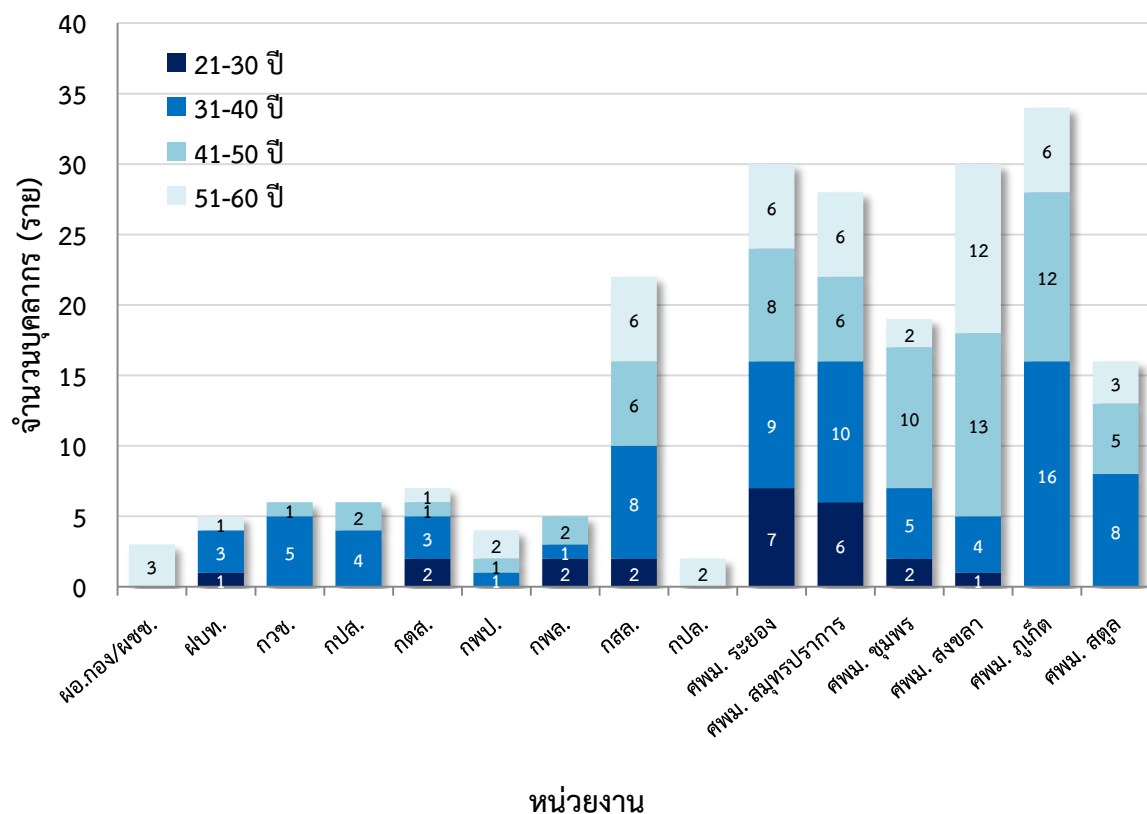

ระดับอายุของข้าราชการกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล

เมื่อพิจารณาตามระดับอายุ พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 35.48 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 30.88 ช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 23.04 และช่วงอายุ 21-30 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุ ที่น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 10.60

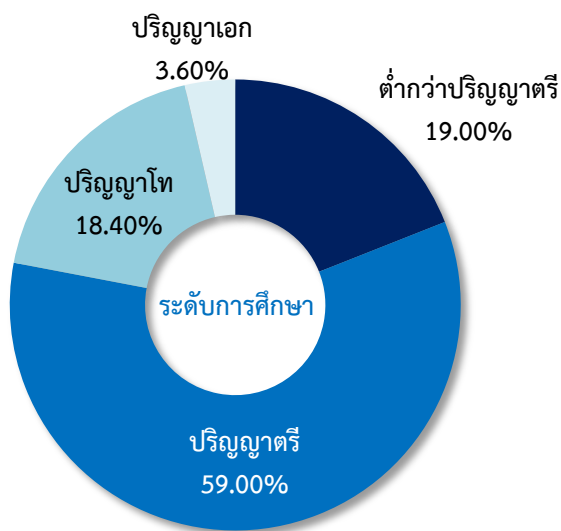

จำนวนข้าราชการจำแนกตามช่วงอายุ

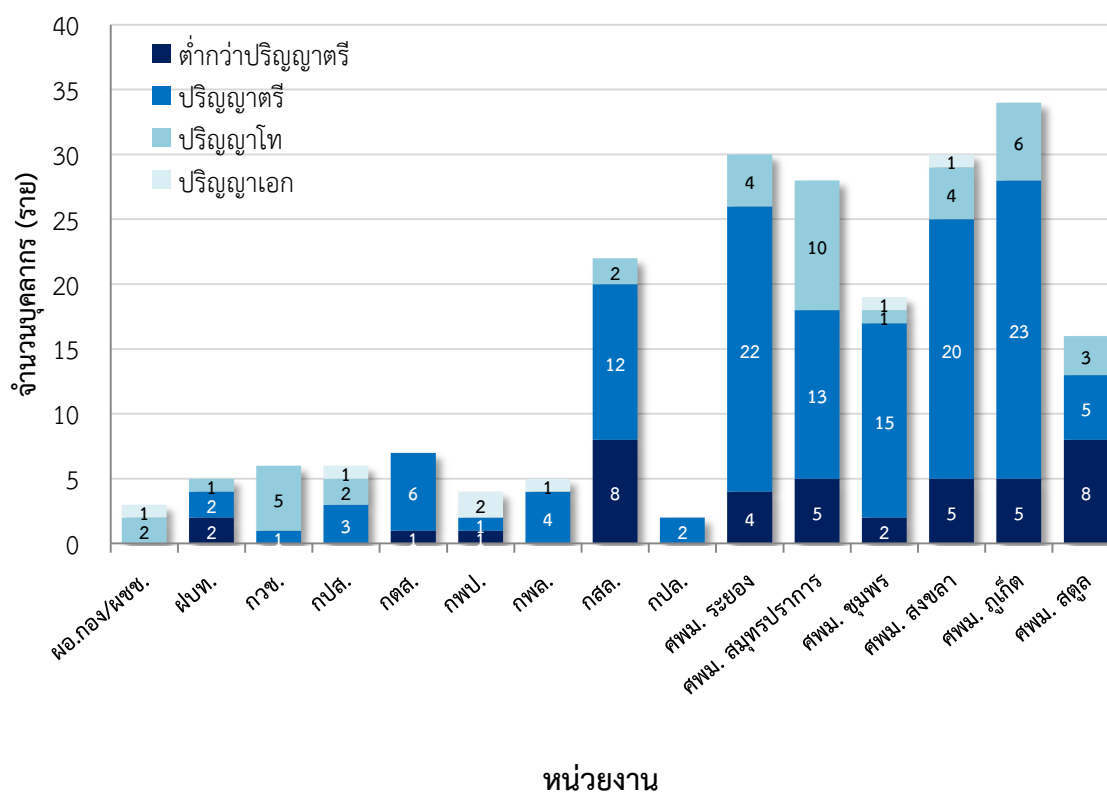

ระดับการศึกษาของข้าราชการกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล

เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี สูงถึงร้อยละ 59.00 รองลงมา คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 19.00 ปริญญาโท ร้อยละ 18.40 และปริญญาเอก ร้อยละ 3.60

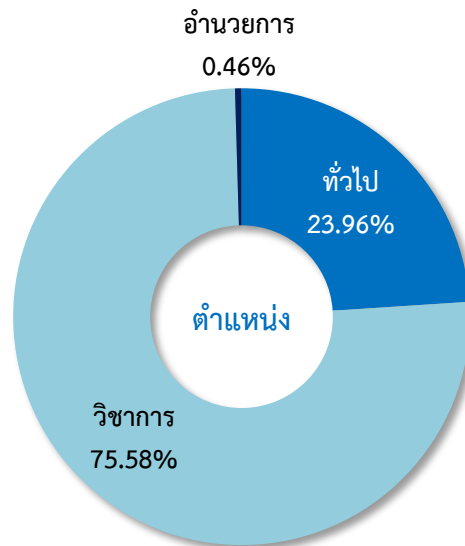

จำนวนข้าราชการจำแนกตามระดับการศึกษา

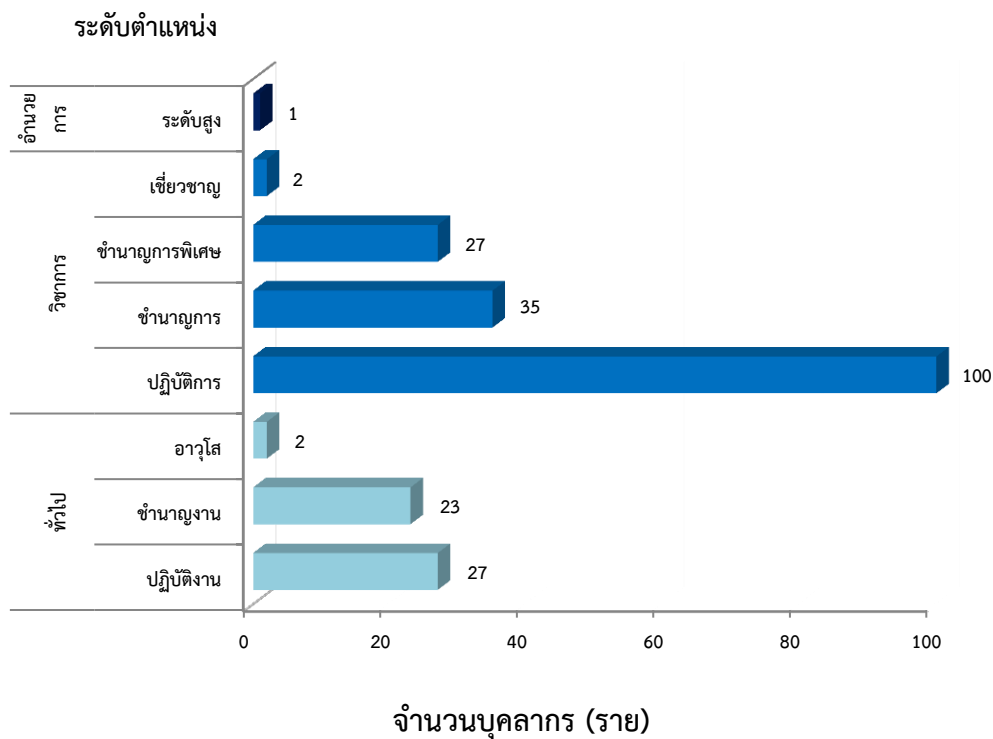

ระดับตำแหน่งของข้าราชการกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล

เมื่อพิจารณาตามตำแหน่ง พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งวิชาการ ร้อยละ 75.58 รองลงมา คือ ตำแหน่งทั่วไป ร้อยละ 23.96 และตำแหน่งอำนวยการ ร้อยละ 0.46

การดำรงตำแหน่งของข้าราชการ

การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการบริหารงานขององค์กรใดจะพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับศักยภาพของบุคลากร หากมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถสูง มีทักษะในการปฏิบัติงาน ย่อมสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และเป้าหมายที่ต้องการได้

ดังนั้น กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลจึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้เป็นทั้งคนดีและคนเก่ง โดยการจัดส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองให้มีศักยภาพสูงขึ้น ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีหลักสูตรในการอบรมทั้งหมด 6 หลักสูตร สามารถแบ่งได้ 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านความรู้ (Knowledge)

ความสามารถที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานและความรู้ความสามารถด้านกฎหมายและกฎระเบียบราชการ

ด้านทักษะ (Skill)

การนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานจนเกิด
ความชำนาญและคล่องแคล่ว หรือความเชี่ยวชาญ
ชำนาญพิเศษในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน
ที่พัฒนาจากการสั่งสมประสบการณ์และการฝึกฝน

ด้านสมรรถนะ (Competency)

คุณลักษณะ เชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้
ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้
บุคลากรบางกลุ่ม/บางคนในองค์กรปฏิบัติงาน
ให้ผลงานโดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ในองค์กร

การอบรมบุคลากรในกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลมีผู้เข้าร่วมจำนวน 148 ราย 6 หลักสูตร ได้แก่

1. ฝึกอบรมในโครงการพัฒนาผู้ตรวจประเมินตามมาตรฐานสากล หลักสูตรผู้ตรวจประเมิน/หัวหน้าผู้ตรวจประเมินระบบบริหารงานคุณภาพ IRCA Certified ISO 9001:2015 (รุ่น 1) (ด้านความรู้) จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.3
2. ฝึกอบรมในโครงการพัฒนาผู้ตรวจประเมินตามมาตรฐานสากล หลักสูตรผู้ตรวจประเมิน/หัวหน้าผู้ตรวจประเมินระบบบริหารงานคุณภาพ IRCA Certified ISO 9001:2015 (รุ่น 3) (ด้านความรู้) จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.3
3. ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรข้อกำหนดและการตรวจประเมินตามมาตรฐานการจับ การแปรรูปสินค้าประมงทะเลพื้นบ้านยั่งยืน ประจำปี 2563 (ด้านความรู้ และด้านทักษะ) จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.3
4. ฝึกอบรมออนไลน์สำหรับการออกแบบเครื่องมือเก็บตัวอย่างบนเรือสำรวจทรัพยากรประมงผ่าน Google Meet Platform และ Google Classroom applications (ด้านความรู้ และด้านทักษะ) จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.3

5. หลักสูตรการเป็นผู้ตรวจประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง (ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมง อ่าวไทยฝั่งตะวันออก (ระยอง)) (ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านสมรรถนะ) จำนวน 57 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.6
6. หลักสูตรการเป็นผู้ตรวจประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง (ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมง อ่าวไทยตอนล่าง (สงขลา)) (ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านสมรรถนะ) จำนวน 55 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.2

หลักสูตร	ผู้เข้าร่วมอบรม	ความรู้	ทักษะ	สมรรถนะหลัก
ฝึกอบรมในโครงการพัฒนาผู้ตรวจประเมินตามมาตรฐานสากล หลักสูตรผู้ตรวจประเมิน/หัวหน้าผู้ตรวจประเมินระบบบริหารงานคุณภาพ IRCA Certified ISO 9001:2015 (รุ่น 1)	2	✓		
ฝึกอบรมในโครงการพัฒนาผู้ตรวจประเมินตามมาตรฐานสากล หลักสูตรผู้ตรวจประเมิน/หัวหน้าผู้ตรวจประเมินระบบบริหารงานคุณภาพ IRCA Certified ISO 9001:2015 (รุ่น 3)	2	✓		
ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรข้อกำหนดและการตรวจประเมินตามมาตรฐานการจับ การแปรรูป สินค้าประมงทะเลพื้นบ้านยั่งยืน ประจำปี 2563	30	✓	✓	
ตัวอย่างบนเรือสำรวจทรัพยากรประมง ผ่าน Google Meet Platform และ Google Classroom applications	2	✓	✓	
หลักสูตรการเป็นผู้ตรวจประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง (ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยฝั่งตะวันออก (ระยอง))	57	✓	✓	✓
หลักสูตรการเป็นผู้ตรวจประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง (ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยตอนล่าง (สงขลา))	55	✓	✓	✓

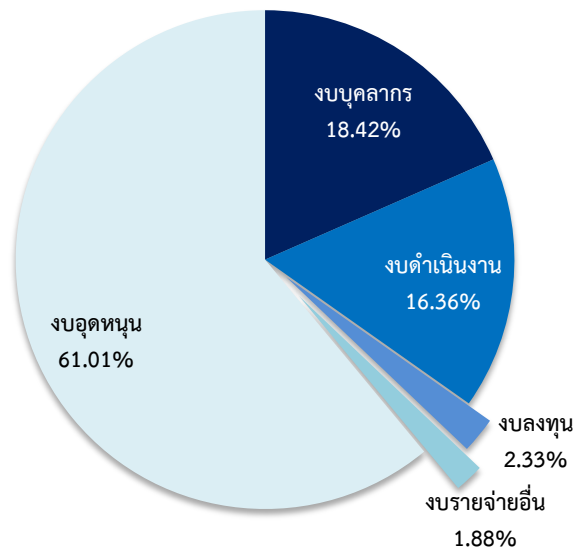

การอบรมบุคลากรในกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลทั้ง 6 หลักสูตรนั้นมีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 148 ราย โดย
จำแนกโครงการ/หลักสูตร ตามแบบรายงานผลการเข้าฝึกอบรม/สัมมนา/ประชุมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรต่าง ๆ
พบว่า การอบรมบุคลากรของกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล มีการอบรมตามด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านวิชาการและเทคนิคปฏิบัติเฉพาะทางจำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่
 - ฝึกอบรมในโครงการพัฒนาผู้ตรวจประเมินตามมาตรฐานสากล หลักสูตรผู้ตรวจประเมิน/หัวหน้าผู้ตรวจประเมินระบบบริหารงานคุณภาพ IRCA Certified ISO 9001:2015 (รุ่น 1)
 - ฝึกอบรมในโครงการพัฒนาผู้ตรวจประเมินตามมาตรฐานสากล หลักสูตรผู้ตรวจประเมิน/หัวหน้าผู้ตรวจประเมินระบบบริหารงานคุณภาพ IRCA Certified ISO 9001:2015 (รุ่น 3)
 - ฝึกอบรมออนไลน์สำหรับการออกแบบเครื่องมือเก็บตัวอย่างบนเรือสำรวจทรัพยากรประมงผ่าน Google Meet Platform และ Google Classroom applicationsโดยมีผู้เข้าร่วมอบรมทั้งสิ้น 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.0
2. ด้านวิชาการและเทคนิคปฏิบัติทั่วไป จำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่
 - ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรข้อกำหนดและการตรวจประเมินตามมาตรฐานการจับ การแปรรูปสินค้าประมงทะเลพื้นบ้านยั่งยืน ประจำปี 2563
 - หลักสูตรการเป็นผู้ตรวจประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง (ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมง อ่าวไทยฝั่งตะวันออก (ระยอง))
 - หลักสูตรการเป็นผู้ตรวจประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง (ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมง อ่าวไทยตอนล่าง (สงขลา))โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมทั้งสิ้น 142 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.0

งบประมาณประจำปี 2563

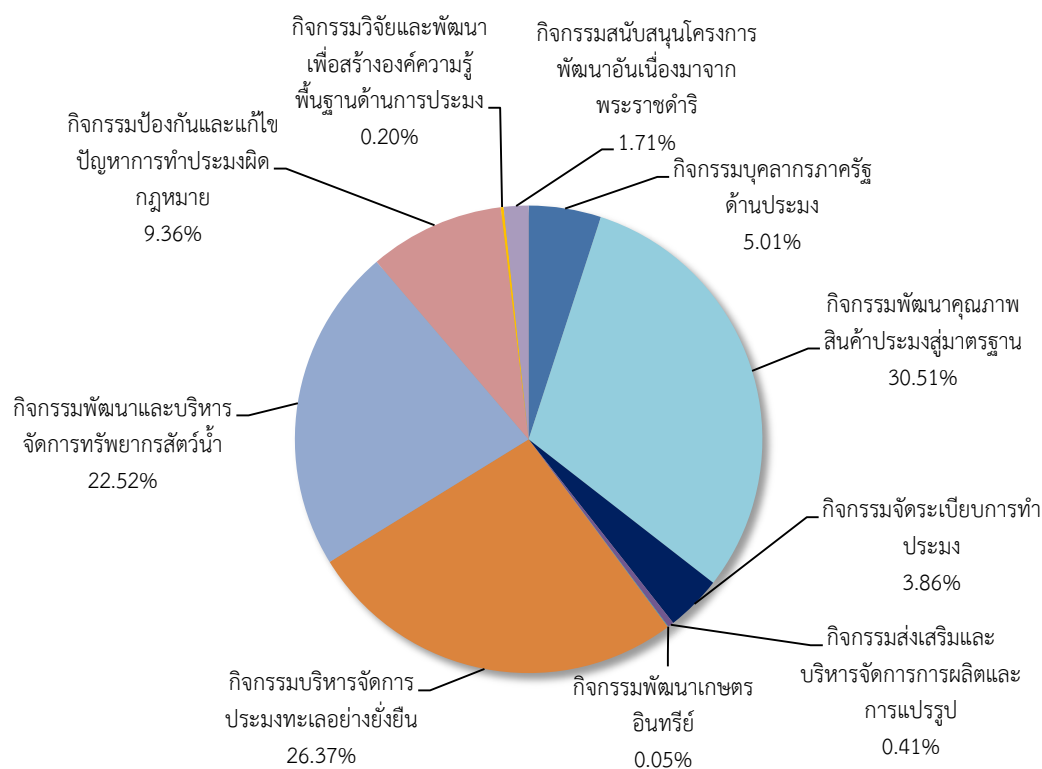
ในปีงบประมาณ 2563 กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลได้รับงบประมาณทั้งหมด 483,253,200 บาท แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ งบบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 18.42 (เงินเดือนร้อยละ 95.74 และ ค่าตอบแทนใช้สอยวัสดุร้อยละ 4.26) งบดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 16.36 (ค่าตอบแทนใช้สอยวัสดุร้อยละ 89.64 และค่าสาธารณูปโภค ร้อยละ 10.36) งบลงทุน (ค่าครุภัณฑ์) คิดเป็นร้อยละ 2.33 งบรายจ่ายอื่น (ค่าใช้จ่ายในการสำรวจประมงของเรือสำรวจประมงจุฬารักษ์และเรือสำรวจประมงมหิดล) คิดเป็นร้อยละ 1.88 และงบอุดหนุน (ค่าชดเชยเรือประมงที่ประมงนอกนอกระบบ) คิดเป็นร้อยละ 61.01

ซึ่งในปีงบประมาณ 2563 ได้รับงบประมาณภาพรวมเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2562 ร้อยละ 146.40 เนื่องจากนโยบายของภาครัฐกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลจึงได้รับจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในงบอุดหนุน เพื่อเป็นค่าชดเชยเรือประมงที่ประมงนอกนอกระบบ เป็นจำนวนเงิน 294,850,200 บาท ในส่วนของงบประมาณที่เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2562 ได้แก่ งบบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 1.82 และงบลงทุน คิดเป็นร้อยละ 148.43 งบประมาณที่ลดลงจากปีงบประมาณ ได้แก่ งบดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 13.56 และงบรายจ่ายอื่น คิดเป็นร้อยละ 28.55

หมวดรายจ่าย	2562	2563	เพิ่มขึ้น/ลดลง	%
งบบุคลากร	87,420,200	89,012,700	1,592,500	1.82
งบดำเนินงาน	91,446,900	79,047,300	-12,399,600	-13.56
งบลงทุน	4,527,900	11,248,600	6,720,700	148.43
งบรายจ่ายอื่น	12,728,000	9,094,400	-3,633,600	-28.55
งบอุดหนุน	-	294,850,200	294,850,200	100.00

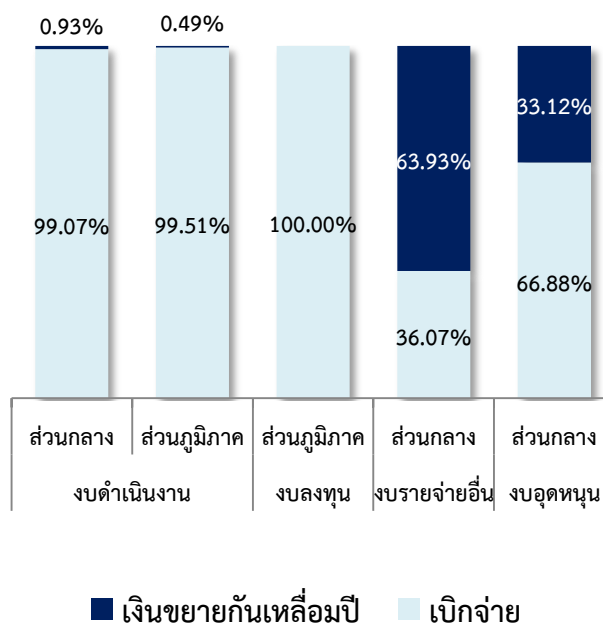
กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลได้รับงบประมาณของงบดำเนินงานทั้งหมด 79,047,300 บาท ใน 10 กิจกรรม โดยกิจกรรมพัฒนาคุณภาพสินค้าประมงสู่มาตรฐานได้รับงบประมาณมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.51 ของงบดำเนินงานทั้งหมด กิจกรรมที่ได้รับงบประมาณรองลงมา ได้แก่ กิจกรรมบริหารจัดการประมงทะเลอย่างยั่งยืน และกิจกรรมพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ คิดเป็นร้อยละ 26.37 และร้อยละ 22.52 ตามลำดับ โดยกิจกรรมที่ได้รับงบประมาณน้อยที่สุด คือ กิจกรรมพัฒนาเกษตรอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 0.05

ในปีงบประมาณ 2563 กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลได้ใช้จ่ายงบประมาณทางด้านค่าตอบแทนพนักงานราชการผลการเบิกจ่ายตาม GFMS รวมทั้งสิ้น 89,012,700 บาท โดยร้อยละ 77.83 เป็นการเบิกจ่ายส่วนภูมิภาค และร้อยละ 22.17 เป็นการเบิกจ่ายในส่วนกลาง

ในส่วนของงบดำเนินงานมีผลการเบิกจ่ายตาม GFMS รวมทั้งสิ้น 78,559,715.11 บาท ซึ่งในส่วนกลางมีการเบิกจ่าย ร้อยละ 99.07 เป็นเงินขยายกันหล่อมปี ร้อยละ 0.93 และในส่วนภูมิภาคมีการเบิกจ่าย ร้อยละ 99.51 เป็นเงินขยายกันหล่อมปี ร้อยละ 0.49

ในด้านงบลงทุนมีผลการเบิกจ่ายตาม GFMS รวมทั้งสิ้น 10,583,361.30 บาท ซึ่งส่วนภูมิภาคไม่มีเงินขยายกันหล่อมปี งบรายจ่ายอื่น มีผลการเบิกจ่ายตาม GFMS รวมทั้งสิ้น 9,091,388.99 บาท ซึ่งในส่วนกลางมีการเบิกจ่ายร้อยละ 36.07 เป็นเงินขยายกันหล่อมปี ร้อยละ 63.93 และงบอุดหนุน มีผลการเบิกจ่ายตาม GFMS รวมทั้งสิ้น 214,889,700 บาท ซึ่งในส่วนกลางมีการเบิกจ่ายร้อยละ 66.88 เป็นเงินขยายกันหล่อมปีร้อยละ 33.12

กิจกรรมหลักกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล

แผนงาน ยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย

กิจกรรม ป้องกันและแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย

การพัฒนารูปแบบในการจัดทำเครื่องหมายเครื่องมือประมงเพื่อป้องกันการทำการประมงผิดกฎหมาย

ตามที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization, FAO) ได้มีการจัดทำจรรยาบรรณในการทำประมงอย่างรับผิดชอบ (Code of Conduct for Responsible Fisheries) และได้รับความเห็นชอบอย่างเป็นทางการจากที่ประชุมสมัชชาสมัยที่ 28 ขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2538 (FAO, 1995) ซึ่งจรรยาบรรณฉบับดังกล่าวได้รวมถึงแนวทางเกี่ยวกับการติดเครื่องหมายเครื่องมือประมง เพื่อเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่น่าไปสู่การทำประมงอย่างรับผิดชอบ และเพื่อปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเลในการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นจากเครื่องมือประมงถูกปล่อยปลະละเลย สูญหาย หรือถูกทิ้ง (abandoned, lost or otherwise discarded fishing gear, ALDFG) โดยการติดเครื่องหมายเครื่องมือประมงทำให้เกิดการระบุตัวตนและการตรวจสอบความเป็นเจ้าของเครื่องมือประมง รวมทั้งยังทำให้สามารถติดตามแหล่งที่มาของ ALDFG ในทะเลได้ ซึ่ง FAO (2016) ได้เสนอวัสดุสำหรับการนำมาใช้เป็นเครื่องหมายเครื่องมือประมงไว้หลายชนิด เช่น อุปกรณ์ส่งสัญญาณ เส้นลวดหรือโลหะ แถบบาร์โค้ด เชือกสีต่าง ๆ แผ่นโลหะ และตราประทับ เป็นต้น โดยการเลือกใช้วัสดุดังกล่าวต้องคำนึงถึงอายุการใช้งาน ความสามารถในการผลิตตามรูปแบบที่กำหนด การใส่ข้อมูลหรือรหัส ต้นทุน และความเหมาะสมในการติดตั้งบนเครื่องมือประมง

ทั้งนี้ ปีงบประมาณ 2563 กลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีประมงได้ดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบในการจัดทำเครื่องหมายเครื่องมือประมง เพื่อป้องกันการทำการประมงผิดกฎหมาย โดยมีแผนในการทดลองเกี่ยวกับวัสดุ รูปแบบ และวิธีการติดตั้งเครื่องหมายบนเครื่องมือและอุปกรณ์ช่วยทำประมง ได้แก่ อวนติดตา ลอบ และแพล่อปลา (ซึ่ง) ซึ่งมีการงานอย่างแพร่หลายทั้งโดยเรือประมงพื้นบ้านและพาณิชย์ของประเทศไทย อีกทั้ง ยังเป็นเครื่องมือและอุปกรณ์ช่วยทำประมงที่จัดวางในทะเล และง่ายต่อการสูญหายหรือได้รับความเสียหายจากการทำการประมงในพื้นที่เดียวกันด้วยเครื่องมือประมงประเภทอื่น ๆ โดยโครงการนี้มีเรือประมงในพื้นที่ทั้งฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามันที่เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า 90 ลำ ซึ่งผลที่ได้จากการติดตามตรวจสอบเครื่องหมายเครื่องมือประมงที่ทดลองเบื้องต้นในรอบปีงบประมาณ 2563 พบว่า วัสดุที่มีความเหมาะสมกับเครื่องมือประมงที่ใช้ในการทดลอง โดยพิจารณาจากความคงทนและอายุการใช้งาน ได้แก่ แผ่นป้ายอะคริลิกมีความเหมาะสมกับลอบปู และอวนติดตาปลา แผ่นป้ายสแตนเลสมีความเหมาะสมกับลอบปู อวนติดตาปลา และแพล่อปลา ส่วนเทพ TZE มีความเหมาะสมกับลอบปู เป็นต้น

รายละเอียดของรูปแบบในการจัดทำเครื่องหมายเครื่องมือประมง

วัสดุที่ใช้ทดลอง	ลอบปู	อวนติดตามปลา	อวนติดตามปู	แพล่อปลา
แผ่นป้ายอะคริลิก	เหมาะสม	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
แผ่นป้ายสแตนเลส	เหมาะสม	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม
เทป TZE	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	-
แผ่นป้ายพลาสติก	-	-	-	ไม่เหมาะสม

หมายเหตุ: - หมายถึง ไม่มีการทดลองติดตั้งวัสดุดังกล่าวบนเครื่องมือประมง

อย่างไรก็ตาม ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมสำหรับอวนติดตามปู เพื่อคัดค้นวัสดุที่มีความคงทนและอายุการใช้งานที่มีความเหมาะสมต่อไป อีกทั้งการศึกษานี้ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรค COVID-19 ทำให้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลภายในปีงบประมาณ 2563 ค่อนข้างสั้น ซึ่งควรมีการดำเนินการต่อเนื่องในปีงบประมาณ 2564 เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากขึ้น เนื่องจากวัสดุที่ใช้ในการทดลองแต่ละชนิดยังคงติดตั้งอยู่บนเครื่องมือประมงที่อยู่ระหว่างการใช้งานของชาวประมงที่ให้ความร่วมมือ ดังนั้น จึงควรดำเนินการติดตามตรวจสอบเครื่องหมายเครื่องมือประมงเพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นต่อไป

ผลสำเร็จที่ได้จากโครงการนี้สามารถนำไปใช้ในการกำหนดเครื่องหมายเครื่องมือประมงที่มีความเหมาะสม เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาข้อมูลอื่น ๆ นอกจากความคงทนและอายุการใช้งาน ได้แก่ สามารถผลิตตามรูปแบบที่กำหนด สามารถใส่รหัสหรือหมายเลขได้ง่าย และมีต้นทุนต่ำ ซึ่งสามารถนำผลที่ได้ไปใช้สำหรับการออกมาตรการในอนาคตเกี่ยวกับการใช้เครื่องหมายเครื่องมือประมงสำหรับอวนติดตาม ลอบ และแพล่อปลา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการด้านการประมง ทำให้สามารถตรวจสอบการใช้เครื่องมือประมงได้ นับเป็นการป้องกันการทำประมงผิดกฎหมาย และก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงอย่างมั่นคงและยั่งยืน

โครงการตรวจมาตรฐานเครื่องมือประมงทะเล ประจำปีการประมง 2563-2564

กรมประมงร่วมกับสมาคมการประมงแห่งประเทศไทย ได้กำหนดมาตรฐานของเครื่องมือประมงแต่ละชนิดให้ สอดคล้องกับระเบียบข้อบังคับในการทำการประมงพาณิชย์ ประจำปีการประมง 2563-2564 เพื่อป้องกันการดัดแปลง หรือปรับปรุงเครื่องมือประมงให้ผิดไปจากที่กำหนด อันอาจจะมีผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำและระบบนิเวศ ดังนั้น จึงต้องดำเนินการตรวจมาตรฐานเครื่องมือประมง ที่ได้รับใบอนุญาตทำการประมง รอบปีการประมง 2563-2564 ก่อนออกทำการประมงครั้งแรก ตามประกาศกรมประมง เรื่อง กำหนดห้วงเวลา หลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอนและเงื่อนไข การขอรับใบอนุญาตทำการประมงพาณิชย์ สำหรับปีการประมง 2563-2564 ลงวันที่ 17 มกราคม 2563 และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ ของกรมประมงมีความรู้ความเข้าใจในคุณลักษณะของ เครื่องมือประมง มาตรฐานของเครื่องมือประมงแต่ละชนิด รวมถึงวิธีการตรวจมาตรฐานเครื่องมือประมง จึงมีความจำเป็น ในการจัดประชุมซักซ้อมความเข้าใจและเตรียมความพร้อม ในการตรวจมาตรฐานเครื่องมือประมงทะเล

ทั้งนี้ ในรอบปีงบประมาณ 2563 กลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีประมง ได้ดำเนินโครงการตรวจมาตรฐานเครื่องมือประมงทะเล ประจำปีการประมง 2563-2564 โดยดำเนินงานใน 2 กิจกรรม ได้แก่

- (1) การจัดประชุมซักซ้อมความเข้าใจและเตรียมความพร้อมในการตรวจมาตรฐานเครื่องมือประมงทะเล
- (2) การปฏิบัติงานตรวจมาตรฐานเครื่องมือประมงทะเล ก่อนออกทำการประมงครั้งแรก โดยในการจัดประชุมฯ นั้น ได้มีเจ้าหน้าที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 161 คน

ผู้เข้าร่วมประชุมซักซ้อมความเข้าใจและเตรียมความพร้อมในการตรวจมาตรฐานเครื่องมือประมงทะเล

หน่วยงานย่อยภายในกรมประมง	จำนวนเจ้าหน้าที่ (คน)
กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล	90
กองบริหารจัดการเรือประมงและการทำการประมง	40
กองตรวจการประมง	29
กองควบคุมการประมงนอกน่านน้ำและการขนถ่ายสัตว์น้ำ	2
รวม	161

หลังจากการเข้าร่วมประชุมซักซ้อมความเข้าใจและเตรียมความพร้อมในการตรวจมาตรฐานเครื่องมือประมงทะเลแล้ว เจ้าหน้าที่ของกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลและกองตรวจการประมง ได้ร่วมกันจัดหน่วยเคลื่อนที่ (mobile unit) เพื่อปฏิบัติงานตรวจมาตรฐานเครื่องมือประมงทะเลก่อนออกทำการประมงครั้งแรกให้แก่ชาวประมง ซึ่งในรอบปีการประมง 2563-2564 มีเรือประมงที่ได้รับใบอนุญาตทำการประมงทั้งสิ้น 10,375 ลำ โดยมีการออกใบอนุญาตเครื่องมือประมงจำนวน 21,441 เครื่องมือ (เรือ 1 ลำ อาจขอใบอนุญาตมากกว่า 1 เครื่องมือ) จากการทำงานของหน่วยเคลื่อนที่ พบว่า สามารถตรวจมาตรฐานเครื่องมือประมงได้จำนวน 3,168 ลำ ที่มีการออกใบอนุญาตเครื่องมือประมงจำนวน 6,225 เครื่องมือ ส่วนใหญ่ประกอบด้วย อวนครอบหมึก อวนติดตา ลอบชนิดต่าง ๆ อวนลาก แผ่นตะเฒ่ เบ็ดมือ และเรือปั่นไฟ

แผนงาน ยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า

โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร

กิจกรรม พัฒนาคุณภาพสินค้าประมงสู่มาตรฐาน

ตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและสัตว์น้ำจากแหล่งธรรมชาติ (4,500 ตัวอย่าง)

กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลมีภารกิจภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร กิจกรรมพัฒนาคุณภาพสินค้าประมงสู่มาตรฐาน กิจกรรมย่อย ตรวจวิเคราะห์วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ ในการตรวจวิเคราะห์โลหะหนักจากแหล่งประมง จำนวน 4,500 ตัวอย่าง ซึ่งในปีงบประมาณ 2563 ได้ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้โดยเป็นการตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ และสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติทั้งในพื้นที่บริเวณอ่าวไทยและอันดามันเพื่อวิเคราะห์การสะสมของโลหะหนัก เช่น แคดเมียม ตะกั่ว สังกะสี และทองแดง เป็นต้น เป้าหมายในการตรวจวิเคราะห์นั้นมีทั้งหมด 4,500 ตัวอย่าง ซึ่งผลการดำเนินงาน พบว่า ผลการตรวจวิเคราะห์เป็นไปตามแผนที่กำหนดรวมแล้ว 4,500 ตัวอย่าง โดยแบ่งรายการกิจกรรมได้ดังต่อไปนี้ ได้แก่

- กิจกรรมที่ 1 โลหะหนักในน้ำจากแหล่งหอยลาย
- กิจกรรมที่ 2 โลหะหนักในหอยลายจากแหล่งหอยลาย
- กิจกรรมที่ 3 แคดเมียมในหมีจากทำขึ้นสัตว์น้ำ
- กิจกรรมที่ 4 โลหะหนักในน้ำจากแหล่งประมง
- กิจกรรมที่ 5 โลหะหนักในสัตว์น้ำจากแหล่งประมง

หน่วยงาน	จำนวนตัวอย่างรายการกิจกรรม					รวม
	1	2	3	4	5	
กลุ่มตรวจสอบและรับรองแหล่งประมง	84	79	60	92	218	533
กลุ่มสำรวจและวิจัยทรัพยากรทะเลลึก	0	0	0	0	728	728
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยฝั่งตะวันออก (ระยอง)	128	128	57	64	224	601
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยตอนกลาง (ชุมพร)	128	128	56	224	288	824
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยตอนล่าง (สงขลา)	84	84	48	132	525	873
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนบน (ภูเก็ต)	0	0	36	192	689	917
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนล่าง (สตูล)	0	0	24	0	0	24
รวมจำนวนตัวอย่างทั้งหมด	424	419	281	704	2,672	4,500

โครงการจัดระเบียบการทำประมง

กิจกรรม จัดระเบียบการทำประมง

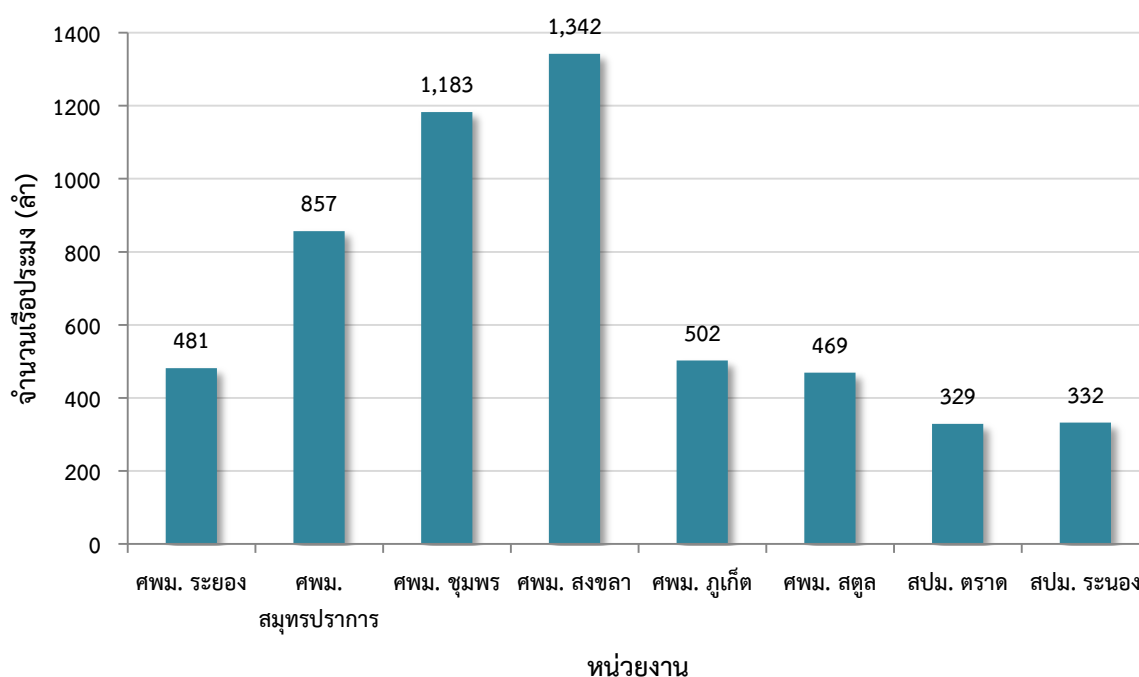
การตรวจประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง

กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลได้รับมอบหมายภารกิจในการตรวจประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง และออกหนังสือรับรองมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง (สร.3) ให้แก่ชาวประมงและเจ้าของเรือประมงพาณิชย์ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในความสะอาดและปลอดภัยของอาหารทะเลต่อผู้บริโภค อีกทั้งหนังสือรับรองมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง (สร.3) ยังใช้เป็นหลักฐานประกอบการขอใบอนุญาตทำการประมงพาณิชย์อีกด้วย

ในปีงบประมาณ 2563 ที่ผ่านมา กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลได้ดำเนินการตรวจประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมงให้แก่ชาวประมงและเจ้าของเรือประมงพาณิชย์และออกหนังสือ สร.3 ไปทั้งหมด 5,495 ลำ

จำนวนเรือที่ได้รับการตรวจมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง

แผนงาน พื้นฐานด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ผลผลิต พัฒนาศักยภาพด้านการประมง

กิจกรรม พัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ

การผลิตและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำชายฝั่ง

กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ได้รับมอบหมายจากกรมประมง ให้ดำเนินกิจกรรมผลิตและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ โดยอาศัยข้อมูลทางวิชาการมาพิจารณาในการดำเนินการ และกำหนดแนวทางการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเศรษฐกิจ และพันธุ์สัตว์น้ำท้องถิ่นที่หายาก ซึ่งมีผลการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ 2563 ที่ผ่านมามีผลรวมสัตว์น้ำได้จำนวนทั้งสิ้น 35,446,431 ตัว โดยแบ่งเป็น พันธุ์กุ้ง ได้แก่ กุ้งกุลาดำ และกุ้งแชบ๊วย รวมทั้งสิ้น 32,401,100 ตัว พันธุ์ปลา ได้แก่ ปลากะพงขาว จำนวน 581,500 ตัว พันธุ์ปู ได้แก่ ปูม้า จำนวน 1,462,031 ตัว พันธุ์หอย ได้แก่ หอยหมาก จำนวน 1,000,700 ตัว และพันธุ์ปลิงทะเล จำนวน 1,100 ตัว

การดำเนินงานของหน่วยงานผลิตและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำชายฝั่ง ในปีงบประมาณ 2563

หน่วยงาน	กุ้งกุลาดำ	กุ้งแชบ๊วย	ปลากะพงขาว	ปลิงทะเล	ปูม้า	หอยหมาก	รวม (ตัว)
ศพม.ชุมพร	1,000,000	5,200,000	53,000	-	500,000	-	6,753,000
ศพม. สงขลา	3,500,000	3,300,000	-	-	220,000	-	7,020,000
ศพม. สตูล	3,200,100	3,000,000	130,000	1,100	340,031	1,000,700	7,671,931
ศอ.ป. กบ.	80,000	-	27,000	-	308,000	-	415,000
ส.ป.ม. ตราด	-	7,000,000	18,500	-	27,000	-	7,045,500
ส.ป.ม. สมุทรสงคราม	2,143,000	3,978,000	353,000	-	67,000	-	6,541,000
รวมทั้งสิ้น	9,923,100	22,478,000	581,500	1,100	1,462,031	1,000,700	35,446,431

กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลได้ดำเนินการผลิตและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำชายฝั่งมาอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยข้อมูลทางวิชาการมาพิจารณาประกอบในการกำหนดชนิดสัตว์น้ำ ระยะสัตว์น้ำ พื้นที่ปล่อย ให้มีความหลากหลายเหมาะสมและตรงกับความต้องการของชาวประมง อีกทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรให้กับชาวประมง ชุมชน สถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ และยังมีการสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำให้แก่หน่วยงานอื่น ๆ ที่มีการร้องขอเข้ามา

สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำ

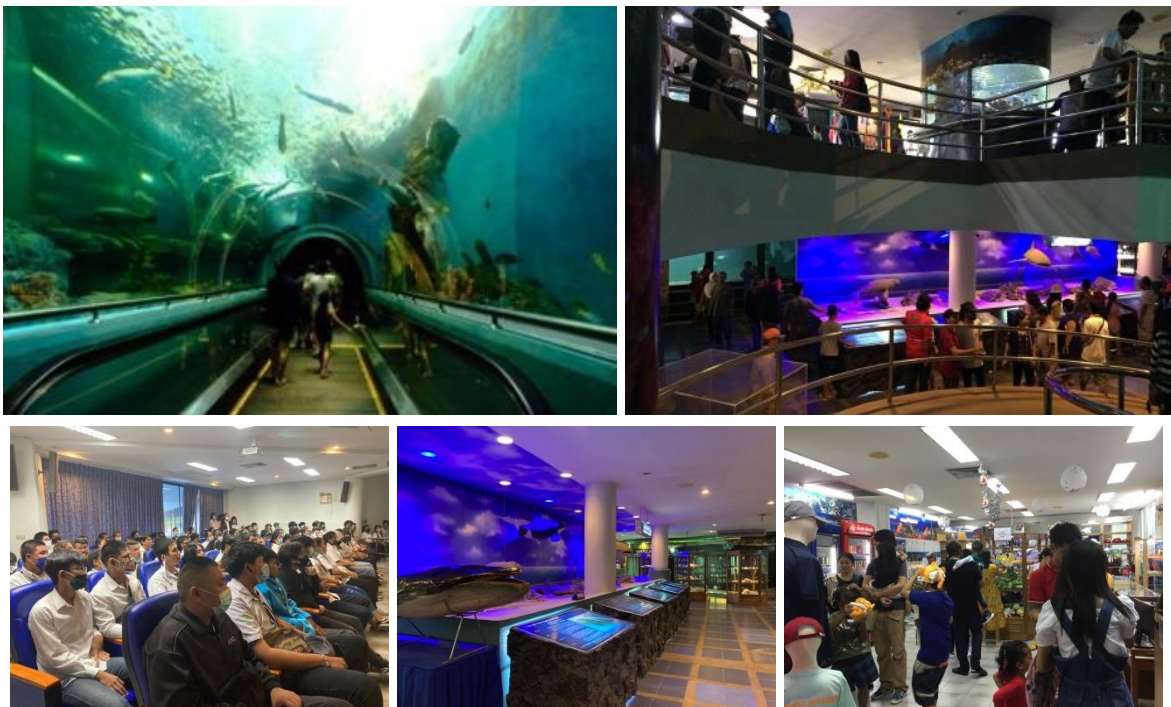
สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำระยอง เป็นกลุ่มงานหนึ่งของศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยฝั่งตะวันออก (ระยอง) กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการจัดสร้างสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำระยองประมาณ 10 ไร่

การก่อสร้างเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 และเสร็จสมบูรณ์เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2547 รวมระยะเวลาในการก่อสร้าง 7 ปี เปิดดำเนินการให้ประชาชนเข้าเยี่ยมชมตั้งแต่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2546 และเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2547 โดยใช้งบประมาณในการก่อสร้างทั้งสิ้น 193,197,015 บาท

สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำระยอง ได้รวบรวมและจัดแสดงพันธุ์สัตว์น้ำมีชีวิต สัตว์น้ำสวยงามและสัตว์น้ำที่หายาก เพื่อให้ความรู้แก่ผู้เข้ามาเยี่ยมชมโดยทั่วไป ทำให้ได้รับความรู้ เกิดความเข้าใจ และเข้าถึงการดำรงชีวิตและพฤติกรรมของสัตว์น้ำ นอกจากนี้ผู้เข้าชมยังจะได้รับความรู้เกี่ยวกับอาชีพการทำการประมง เรือประมง และเครื่องมือประมงชนิดต่าง ๆ จากการแสดงในส่วนนิทรรศการและพิพิธภัณฑ์ อันจะก่อให้เกิดความรักและหวงแหนในทรัพยากรสัตว์น้ำของไทย

วัตถุประสงค์การจัดแสดงสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำระยอง

1. เป็นแหล่งเรียนรู้ชนิดพันธุ์ ความหลากหลายของสายพันธุ์ ชีววิทยา และระบบนิเวศวิทยาของสัตว์น้ำ
2. ปฏิบัติงานค้นคว้า ทดลองวิจัย เกี่ยวกับชีวประวัติและพฤติกรรมสัตว์น้ำ
3. ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพการทำการประมง เครื่องมือประมงชนิดต่าง ๆ
4. เป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจแห่งใหม่ของจังหวัดระยอง

การจัดแสดงภายในอาคารสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำระยอง

แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนแสดงพันธุ์สัตว์น้ำมีชีวิต

ห้องนิทรรศการ

พิพิธภัณฑ์

ผลการดำเนินงาน

ในปีงบประมาณ 2563 มีผู้สนใจเข้าเยี่ยมชมสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำระยอง จำนวนมากกว่า 400,000 คน ลดลงจากปี 2562 ร้อยละ 40 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้ต้องปิดให้บริการ สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำระยองเป็นการชั่วคราว ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2563 และกลับมาเปิดให้บริการอีกครั้ง ในวันที่ 29 พฤษภาคม 2563 โดยหลังจากเปิดให้บริการมีผู้เข้าเยี่ยมชมค่อนข้างมาก สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำระยองได้ดำเนินการเพื่อเตรียมรับสถานการณ์ตามที่จังหวัดระยองกำหนด เช่น มีจุดคัดกรอง จุดลงทะเบียน มีเจลแอลกอฮอล์ไว้บริการการแก่ผู้เข้าชม และมีการทำความสะอาดจุดสัมผัสให้บ่อยขึ้น เป็นต้น

การจัดแสดงพันธุ์สัตว์น้ำภายในอาคารสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำระยอง มีรูปแบบการจัดแสดงสัตว์น้ำมีชีวิตซึ่งมีการจัดแสดงหมุนเวียนไม่น้อยกว่า 200 ชนิด มีการจัดแสดงนิทรรศการภายใน และส่วนของพิพิธภัณฑ์ รวมถึงมีการจัดแสดงจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสัตว์น้ำร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ นอกสถานที่ ซึ่งในปีงบประมาณ 2563 นี้ ได้จัดนิทรรศการนอกสถานที่รวมทั้งสิ้น 7 ครั้ง ได้แก่

• จังหวัดระยอง	จำนวน 4 ครั้ง
• จังหวัดจันทบุรี	จำนวน 1 ครั้ง
• จังหวัดชลบุรี	จำนวน 1 ครั้ง
• กรุงเทพมหานคร	จำนวน 1 ครั้ง

ในปีงบประมาณ 2563 สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำระยองได้เพิ่มส่วนจัดแสดงใหม่จำนวน 1 ส่วน คือ ส่วนจัดแสดงแมงกะพรุน

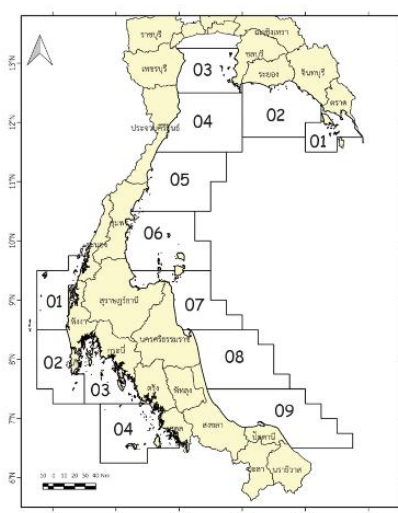
ปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) ในแหล่งประมงทะเล ปี 2563

จากการที่มีการเร่งรัดการพัฒนาการประมงทะเลเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการประมงให้สูงขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 และ 2 ในปี พ.ศ. 2504 กรมประมงจึงได้มีการนำอวนลากแผ่นตะเฆ่จากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีพร้อมผู้เชี่ยวชาญเข้ามาทดลองใช้ในอ่าวไทย ซึ่งปรากฏว่าอวนลากแผ่นตะเฆ่เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการจับสัตว์น้ำหน้าดินสูงและเหมาะสมกับสภาพของอ่าวไทย ส่งผลให้กิจการประมงอวนลากขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยในปี พ.ศ. 2503 ประเทศไทยมีเรือประมงอวนลากเพียง 99 ลำ ซึ่งในขณะนั้นทำการทดลองอัตราการจับสัตว์น้ำของเรือประมงอวนลากอยู่ที่ 298 กิโลกรัมต่อชั่วโมง และเมื่อ 5 ปีถัดมา (ปี พ.ศ. 2508) เรือประมงอวนลากในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็น 2,392 ลำ เมื่อสำรวจโดยเรือประมง 2 ของกรมประมงพบว่า ปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (catch per unit of effort) เหลือเพียง 179 กิโลกรัมต่อชั่วโมง จากสถานการณ์ดังกล่าวกรมประมงจึงได้กำหนดแนวทางการติดตามการเปลี่ยนแปลงของปริมาณทรัพยากรสัตว์น้ำในน่านน้ำไทย โดยการสำรวจการแพร่กระจายความชุกชุมของสัตว์น้ำหน้าดิน เพื่อเป็นดัชนีชี้วัดความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำทางหนึ่ง ซึ่งดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 ถึงปัจจุบัน โดยขนาดตาอวนกันถูงจะมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ของการทำประมง แต่จะมีการปรับค่าในแต่ละช่วงให้มีความสอดคล้องกัน

ภายใต้พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 มาตรา 67 ห้ามมิให้ผู้ใดใช้หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้ซึ่งเครื่องมือทำการประมงดังต่อไปนี้ (3) เครื่องมืออวนลากที่มีช่องตาอวนกันถูงเล็กกว่าขนาดที่อธิบดีประกาศกำหนด ซึ่งประกาศกรมประมง เรื่อง กำหนดขนาดช่องตาอวนกันถูงของเครื่องมืออวนลากที่ใช้ทำการประมง พ.ศ. 2558 ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2558 กำหนดให้เครื่องมืออวนลากที่ใช้หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้ทำการประมงต้องมีขนาดช่องตาอวนกันถูง ตั้งแต่ 4.0 เซนติเมตรขึ้นไป จากประกาศกรมประมงดังกล่าว กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลจึงได้ดำเนินการปรับปรุงรูปแบบการสำรวจโดยใช้ตาอวนกันถูงขนาด 4.0 เซนติเมตร ในการสำรวจ

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินผลปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) ในแหล่งประมงทะเล

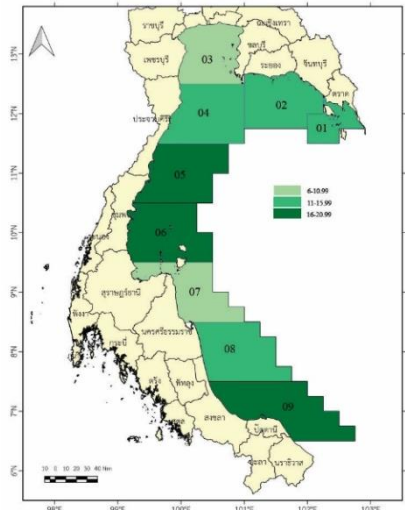
วิธีการสำรวจ

การประเมินปริมาณสัตว์น้ำโดยใช้เรือสำรวจประมง 1 2 4 9 และ 16 ของกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง ดำเนินการสำรวจโดยใช้เครื่องมืออวนลากแผ่นตะเฆ่ ขนาดตาอวนกันถูง 4.0 เซนติเมตร ทำการลากอวนเป็นเวลา 1 ชั่วโมง ในสถานีสำรวจทั้งสิ้น 87 สถานี ซึ่งอยู่ในฝั่งอ่าวไทยจำนวน 65 สถานี ในพื้นที่ 115,270 ตารางกิโลเมตร โดยแบ่งออกเป็น 9 เขตสำรวจ และฝั่งทะเลอันดามันจำนวน 22 สถานี ในพื้นที่ 60,327 ตารางกิโลเมตร แบ่งออกเป็น 4 เขตสำรวจ ซึ่งจะทำให้การสำรวจในช่วงมกราคม-กรกฎาคม ของทุกปี

ปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) ผังอ่าวไทย

การประเมินปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) ผังอ่าวไทยในปี 2563 พบว่ามีค่า CPUE 13.524 กิโลกรัม/ชั่วโมง ซึ่งสูงกว่าในปี พ.ศ. 2562 (12.607 กิโลกรัม/ชั่วโมง) ร้อยละ 7.28 เมื่อพิจารณาในแต่ละเขตสำรวจพบว่า CPUE เพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในเขต 4 (ประจวบคีรีขันธ์บางส่วน) มีค่าเพิ่มขึ้นมาก เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

เมื่อพิจารณารายกลุ่มสัตว์น้ำพบว่าในปี พ.ศ. 2563 กลุ่มสัตว์น้ำในภาพรวมส่วนใหญ่มีปริมาณเพิ่มขึ้น ยกเว้น กลุ่มปลาผิวน้ำ และกลุ่มกุ้ง

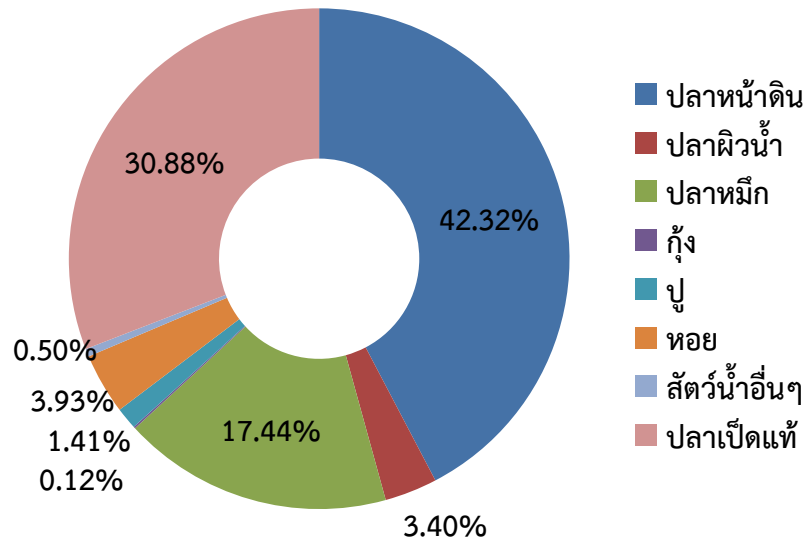
CPUE จำแนกรายเขตสำรวจผังอ่าวไทย ขนาดตาอวนกันถูง 4.0 เซนติเมตร (หน่วย: กิโลกรัม/ชั่วโมง)

เขตสำรวจ	2562	2563	+/-	%
1	20.247	15.380	-4.867	-24.04
2	12.821	13.575	0.754	5.88
3	5.013	6.911	1.898	37.85
4	6.902	14.150	7.248	105.02
5	18.096	17.025	-1.071	-5.92
6	14.243	16.337	2.094	14.70
7	8.980	8.666	-0.314	-3.50
8	12.780	14.149	1.369	10.71
9	17.089	16.035	-1.054	-6.16
อ่าวไทย	12.607	13.524	0.917	7.28

CPUE รายกลุ่มสัตว์น้ำผังอ่าวไทย (หน่วย: กิโลกรัม/ชั่วโมง)

กลุ่มสัตว์น้ำ	2562	2563	+/-	%
ปลาหน้าดิน	5.324	5.723	0.399	7.49
ปลาผิวน้ำ	0.862	0.459	-0.403	-46.69
ปลาหมึก	2.176	2.359	0.183	8.42
กุ้ง	0.034	0.016	-0.018	-52.61
ปู	0.132	0.191	0.059	44.59
หอย	0.307	0.532	0.225	73.28
สัตว์น้ำอื่นๆ	0.053	0.068	0.015	28.25
ปลาเบ็ดแท้	3.719	4.176	0.457	12.28
รวม	12.607	13.524	0.917	7.28

และเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบสัตว์น้ำที่จับได้จากการสำรวจโดยใช้วนลากแผ่นตะเฆ่ พบว่า ฝั่งอ่าวไทย มีสัดส่วน ปลาดี:ปลาเปิดแท้ เท่ากับ 69.12:30.88 โดยปลาดีประกอบด้วยกลุ่มสัตว์น้ำหลัก ได้แก่ ปลาหน้าดิน ร้อยละ 42.31 ปลาหมึก ร้อยละ 17.44 และหอย ร้อยละ 3.93

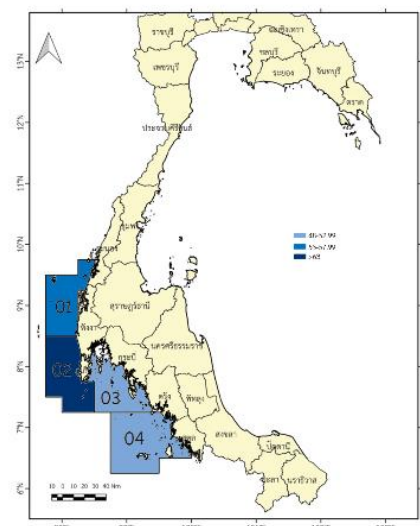
ปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) ฝั่งทะเลอันดามัน

การประเมินปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมงฝั่งทะเลอันดามันในปี พ.ศ. 2563 มีปริมาณการจับ สัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) เท่ากับ 55.546 กิโลกรัม/ชั่วโมง ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2562 (42.586 กิโลกรัม/ชั่วโมง) ร้อยละ 30.43 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า CPUE มีค่าเพิ่มขึ้นทุกเขตสำรวจ

CPUE จำแนกรายเขตสำรวจฝั่งทะเลอันดามัน

ขนาดตาอวนกันถูง 4.0 เซนติเมตร (หน่วย: กิโลกรัม/ชั่วโมง)

เขตสำรวจ	2562	2563	+/-	%
1	54.424	57.279	2.855	5.25
2	40.069	65.181	25.112	62.67
3	31.659	48.052	16.393	51.78
4	41.491	52.810	11.319	27.28
อันดามัน	42.586	55.546	12.960	30.43

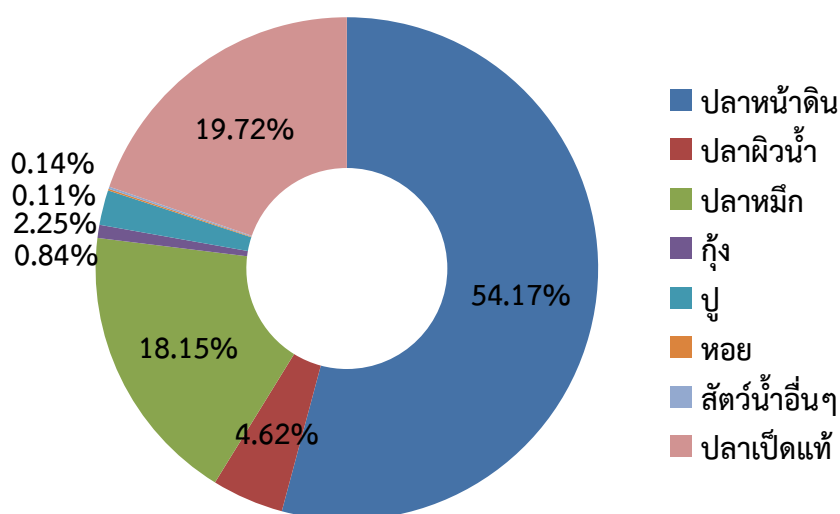

เมื่อพิจารณารายกลุ่มสัตว์น้ำ พบว่าในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามัน กลุ่มสัตว์น้ำในภาพรวมส่วนใหญ่มีปริมาณเพิ่มขึ้น ยกเว้นกลุ่มหอย และปลาฉวีน้ำ

CPUE รายกลุ่มสัตว์น้ำฝั่งทะเลอันดามัน (หน่วย: กิโลกรัม/ชั่วโมง)

กลุ่มสัตว์น้ำ	2562	2563	+/-	%
ปลาหน้าดิน	24.339	30.089	5.750	23.62
ปลาฉวีน้ำ	2.733	2.567	-0.166	-6.05
ปลาหมึก	7.040	10.082	3.042	43.21
กุ้ง	0.183	0.469	0.286	154.91
ปู	0.664	1.248	0.584	87.92
หอย	0.101	0.059	-0.042	-41.91
สัตว์น้ำอื่นๆ	0.061	0.077	0.016	27.05
ปลาเปิดแท้	7.465	10.955	3.490	46.75
รวม	42.586	55.546	12.960	30.43

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบสัตว์น้ำที่จับได้จากการสำรวจโดยใช้วนลากแผ่นตะเฆ่ พบว่า ฝั่งทะเลอันดามัน มีสัดส่วน ปลาดี:ปลาเปิดแท้ เท่ากับ 80.28:19.72 โดยปลาดีประกอบด้วยกลุ่มสัตว์น้ำหลัก ได้แก่ ปลาหน้าดิน ร้อยละ 54.17 ปลาหมึก ร้อยละ 18.15 และปลาฉวีน้ำ ร้อยละ 4.62

ปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) ในแหล่งประมงทะเล

ปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) ปี พ.ศ. 2563 ในฝั่งอ่าวไทยเมื่อใช้ขนาดตาอวนกันถูง 4.0 เซนติเมตร พบว่า มีค่า 13.524 กิโลกรัม/ชั่วโมง และฝั่งทะเลอันดามันมีค่า 55.546 กิโลกรัม/ชั่วโมง เมื่อนำค่า CPUE แต่ละพื้นที่มาถ่วงน้ำหนักที่คำนวณจากปริมาณพื้นที่สำรวจในแต่ละพื้นที่ พบว่า CPUE ของทะเลไทย ปี พ.ศ. 2563 มีค่าเท่ากับ 27.811 กิโลกรัม/ชั่วโมง เพิ่มขึ้นจากปี 2562 (22.800 กิโลกรัม/ชั่วโมง) ร้อยละ 21.98

แผนงาน ยุทธศาสตร์สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

โครงการบริหารจัดการประมงทะเลอย่างยั่งยืน

กิจกรรม บริหารจัดการประมงทะเลอย่างยั่งยืน

การประเมินผลผลิตสูงสุดที่ยั่งยืน (Maximum sustainable yield: MSY) ของทรัพยากรสัตว์น้ำ
กรมประมง โดยกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ดำเนินการประเมินผลผลิตสูงสุดที่ยั่งยืน (Maximum Sustainable Yield: MSY) ของทรัพยากรสัตว์น้ำในน่านน้ำเป็นประจำปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาจุดอ้างอิงของทรัพยากรสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นระดับที่สัตว์น้ำในน่านน้ำไทยสามารถถูกนำมาใช้ประโยชน์โดยไม่มีผลกระทบต่อทรัพยากร และมีความสมดุลกับการผลิตของสัตว์น้ำตามธรรมชาติ รวมทั้งเพื่อวิเคราะห์ระดับการลงแรงประมงในแต่ละปี

การประเมิน MSY แบบกลุ่มสัตว์น้ำในอ่าวไทยและทะเลอันดามันใช้แบบจำลองผลผลิตส่วนเกินของฟอกซ์ (Fox surplus production model) โดยแบ่งสัตว์น้ำออกเป็น 3 กลุ่มสัตว์น้ำ ประกอบด้วย 1) กลุ่มสัตว์น้ำหน้าดิน เช่น ปลาหน้าดิน ปลากะตัก กุ้ง ปู และหอย 2) ปลากระดูก และ 3) ปลาผิวน้ำ ประเมิน MSY ของปลาผิวน้ำทั้งหมด ยกเว้นปลากระดูก ทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามัน ข้อมูลที่ใช้ประกอบด้วยข้อมูลสถิติผลจับสัตว์น้ำ และการลงแรงประมงของเครื่องมือทำการประมงมาตรฐานในแต่ละกลุ่มสัตว์น้ำ รวมทั้งอัตราการจับสัตว์น้ำ (Catch Per Unit Effort: CPUE) ของเรือสำรวจประมง ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือประมงมาตรฐานของกลุ่มสัตว์น้ำหน้าดินในอ่าวไทย การประเมิน MSY ปี 2562 เพื่อใช้เป็นจุดอ้างอิงในการออกใบอนุญาตทำการประมงปีการประมง 2563 และการวิเคราะห์ระดับการลงแรงประมง ได้ผลดังนี้

กลุ่มสัตว์น้ำ	พื้นที่	MSY ปี 2562 (ตัน)	การลงแรงประมง ที่ระดับ MSY	ผลจับสัตว์น้ำ ปี 2562 (ตัน)	ปริมาณการลงแรง ประมง ปี 2562	สถานภาพ การลงแรงประมง (ร้อยละ ของระดับ MSY)
สัตว์น้ำหน้าดิน	อ่าวไทย	790,985	22,606,170 ชม.	545,363	17,342,281 ชม.	76.71
	อันดามัน	230,115	5,328,625 ชม.	174,717	3,979,939 ชม.	74.69
ปลากะตัก	อ่าวไทย	202,077	172,480 วัน	112,701	52,476 วัน	30.42
	อันดามัน	33,007	55,158 วัน	32,442	31,588 วัน	57.27
ปลาผิวน้ำ	อ่าวไทย	251,547	133,991 วัน	246,496	113,705 วัน	84.86
	อันดามัน	118,344	67,269 วัน	111,688	44,423 วัน	66.04

แหล่งอาศัยสัตว์ทะเล: การจัดสร้างปะการังเทียมเพื่อการประมง

เป้าหมาย

ในปีงบประมาณ 2563 กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลได้รับการจัดสรรงบประมาณตามโครงการฯ เพื่อดำเนินการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล (ปะการังเทียม) จำนวน 2 แห่ง เพื่อให้เกิดการฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำที่เสื่อมโทรม ทำให้เกิดเป็นระบบนิเวศที่ช่วยให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นตามระบบห่วงโซ่อาหาร และทำให้เกิดเป็นแหล่งทำการประมงที่มีประสิทธิภาพ ปกป้องสัตว์น้ำวัยอ่อนจากเครื่องมือประมงที่มีประสิทธิภาพสูง ทำให้เป็นแหล่งเลี้ยงตัวอ่อนและหลบซ่อนตัวของสัตว์น้ำ เป็นแหล่งอาศัยใหม่ของสัตว์น้ำ ทำให้มีปริมาณสัตว์น้ำเพิ่มมากขึ้น

พื้นที่ดำเนินการ

1. กปม.63-02-01 บ้านปะนาเระ หมู่ที่ 1 ต.ปะนาเระ อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี
2. กปม.63-02-02 บ้านบางมะรวด หมู่ที่ 1 ต.บ้านกลาง อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี

ผลการดำเนินงาน

1. **สำรวจพื้นที่และการทำการประมง** โดยทำการสำรวจและตรวจสอบพื้นที่ที่ได้รับการเสนอความต้องการให้มีการจัดสร้างปะการังเทียมจากชาวประมง ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพิจารณาความเหมาะสมทางวิชาการในด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการสำรวจและติดตามเปรียบเทียบผล ก่อนและหลังการจัดสร้างปะการังเทียม

ผลการสำรวจข้อมูลทางการประมงในเบื้องต้น

ลำดับ	พื้นที่เป้าหมาย	เครื่องมือประมงหลักในพื้นที่	จำนวนเรือจากชุมชนอื่นที่ใช้พื้นที่เดียวกัน
1. กปม.63-02-01	บ้านปะนาเระ หมู่ที่ 1 ต.ปะนาเระ อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี	อวนปู	324 ลำ
2. กปม.63-02-02	บ้านบางมะรวด หมู่ที่ 1 ต.บ้านกลาง อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี	ลอบปลาทรายแดง	355 ลำ

2. **กำหนดพิกัดและผังการจัดวาง** ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของพื้นที่ที่จะมีการจัดวางปะการังเทียม และลักษณะการทำการประมงในบริเวณนั้น โดยที่ก่อนการจัดวางจะต้องจัดทำประชาพิจารณ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ และต้องได้รับความเห็นชอบจากชาวประมงในพื้นที่นั้น ซึ่งจะต้องไม่ขัดกับหลักวิชาการและกฎระเบียบของหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมทำประชาพิจารณ์เพื่อกำหนดตำแหน่งพิกัด รูปแบบ และผังการจัดวางร่วมกัน

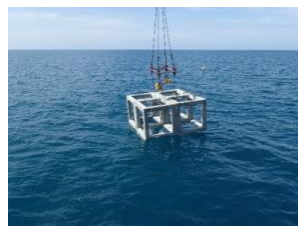
การกำหนดตำแหน่งพิกัดการจัดวาง

ลำดับ	พื้นที่เป้าหมาย	พิกัดที่จัดวาง
1. กปม.63-02-01	บ้านปะนาเระ หมู่ที่ 1 ต.ปะนาเระ อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี	6° 55.295 N 101° 29.042 E
2. กปม.63-02-02	บ้านบางมะรวด หมู่ที่ 1 ต.บ้านกลาง อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี	6° 56.880 N 101° 34.180 E 6° 56.500 N 101° 34.500 E

3. ดำเนินการขออนุญาตกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ดำเนินการขออนุญาตในการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล (ปะการังเทียม) โดยต้องดำเนินการขออนุญาตและความเห็นชอบ ใน 4 หน่วยงาน คือ ขอความเห็นชอบด้านความมั่นคงทางทะเล จากกองทัพเรือ ขอความเห็นชอบด้านเขตพื้นที่อนุรักษ์ทางทะเล จากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ขออนุญาตก่อสร้าง สิ่งล่วงล้ำลำน้ำจากกรมเจ้าท่า และขออนุญาตทำการแก้ไข เปลี่ยนแปลงที่จับสัตว์น้ำที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ให้ผิดไปจากสภาพที่เป็นอยู่จากกรมประมง ต้องได้รับอนุญาต และความเห็นชอบจากทุกหน่วยงานก่อนดำเนินการจัดสร้าง แหล่งอาศัยสัตว์ทะเลในทุกพื้นที่

4. ดำเนินการจัดสร้างและจัดวางแท่งคอนกรีต วัสดุที่ใช้จัดสร้างเป็นแท่งคอนกรีตเสริมเหล็กทรงลูกบาศก์ ขนาด กว้าง x ยาว x สูง เท่ากับ 1.5 x 1.5 x 1.5 เมตร จำนวนรวมทั้งสิ้น 860 แท่ง ทุ่นลอยไฟเบอร์กลาสบอกตำแหน่ง รวม 8 ทุ่น ใน 2 พื้นที่เป้าหมาย และดำเนินการจัดวางในทะเลเป็นไปตามพิภพและรูปแบบที่ยื่นขออนุญาต การจัดสร้าง

5. ดำเนินการติดตามผลหลังการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล (ปะการังเทียม) หลังการจัดวางปะการังเทียมกำหนดให้มีการสำรวจและติดตามความเปลี่ยนแปลงทางด้านทำการประมง เช่น สำรวจปริมาณและชนิดของสัตว์น้ำที่จับได้ของชาวประมง ที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในบริเวณปะการังเทียมความพึงพอใจ หลังการจัดสร้าง เป็นต้น ซึ่งจะดำเนินการสำรวจและติดตาม หลังมีการจัดสร้างปะการังเทียม แล้ว 6 เดือน นอกจากนี้ ยังมีการสำรวจติดตามทางด้านวิชาการด้านต่าง ๆ เช่น สภาพ แท่งคอนกรีต การจมตัว ประชาคมปลา สัตว์เกาะติด เพื่อประเมินผลการจัดสร้างปะการังเทียม

งานวิจัยของกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล

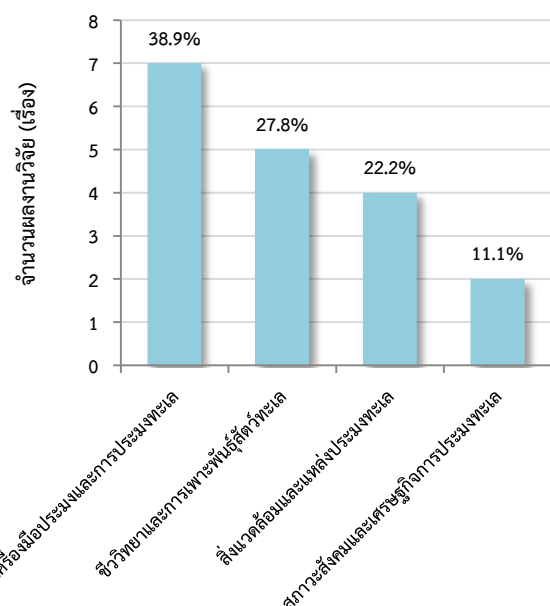
โครงการวิจัย

ในปีงบประมาณ 2563 กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลได้มีการดำเนินงานโครงการวิจัย จำนวน 2 โครงการ เป็นโครงการต่อเนื่องซึ่งเป็นงานวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมและแหล่งประมงทะเล ได้แก่

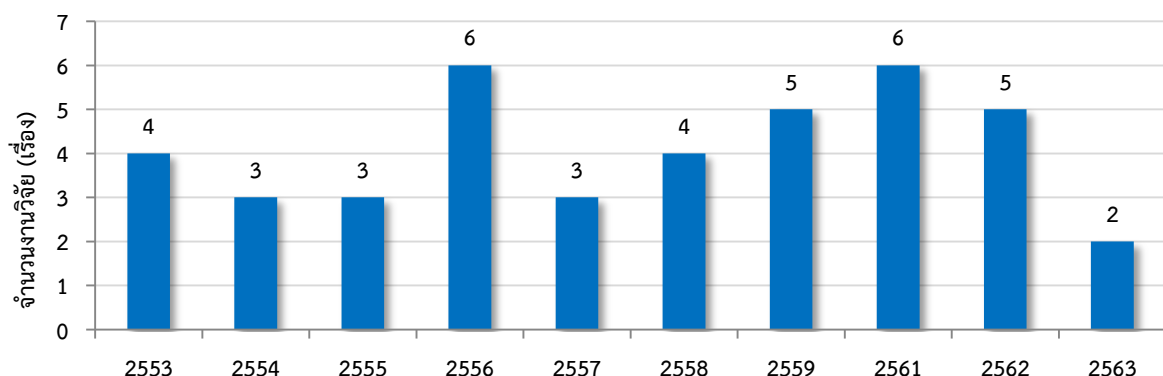
- การติดตามผลการปล่อยหอยหวานคืนสู่แหล่งเพาะพันธุ์ตามธรรมชาติในจังหวัดระยอง
- การปนเปื้อนของสารหนูในสิ่งแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเลมาบตาพุดและพื้นที่ใกล้เคียงจังหวัดระยอง

ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่

ในปีงบประมาณ 2563 กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล มีผลงานวิจัยที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาผลงานวิชาการของกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ให้สามารถตีพิมพ์เผยแพร่เอกสารวิชาการทั้งหมด 18 เรื่อง เมื่อพิจารณาประเภทของงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ พบว่าเป็นงานวิจัยด้านเครื่องมือประมงและการประมงทะเล มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.9 ของงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ ทั้งหมด รองลงมา คือ งานวิจัยด้านชีววิทยาและการเพาะพันธุ์สัตว์ทะเล คิดเป็นร้อยละ 27.8 งานด้านสิ่งแวดล้อมและแหล่งประมงทะเล และงานด้านสภาวะสังคมและเศรษฐกิจ การประมงทะเล คิดเป็นร้อยละ 22.2 และ 11.1 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาระยะเวลาในการทำวิจัย พบว่า งานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในปีงบประมาณ 2563 เริ่มดำเนินการในปี 2556 และปี 2561 มากที่สุด จำนวนปีละ 6 เรื่อง รองลงมา คือ ปี 2559 และปี 2562 จำนวนปีละ 5 เรื่อง ปี 2553 จำนวน 4 เรื่อง ปี 2554 ปี 2555 ปี 2557 และปี 2558 จำนวนปีละ 3 เรื่อง และ ปี 2563 จำนวน 2 เรื่อง

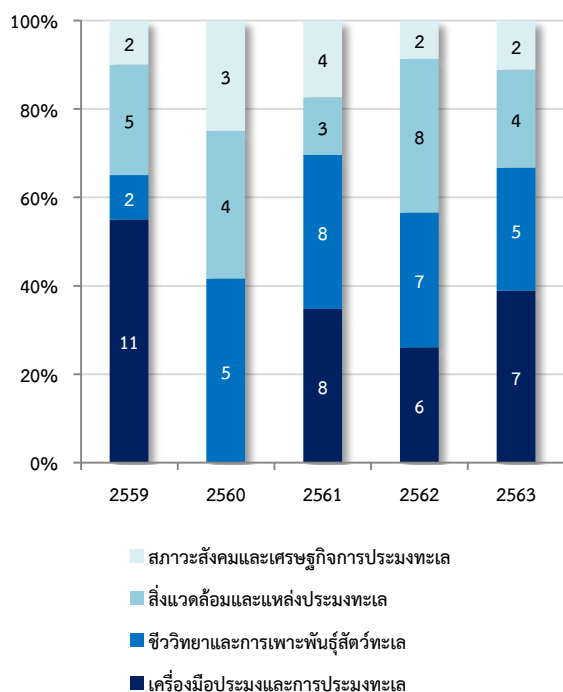
ผลงานวิชาการที่เผยแพร่ในปีงบประมาณ 2563

เลขที่เอกสาร วิชาการ	เรื่อง	รหัสทะเบียนวิจัย	ปีเริ่ม ดำเนินการ	วันที่รับรอง ผลงานวิชาการ
1/2562	การทำประมงเครื่องมือพื้นบ้านในพื้นที่อำเภอ บ้านแหลมถึงอำเภอยะหา จังหวัดเพชรบุรี	54 0407 54005	2554	6 มีนาคม 2562
2/2562	การประมงเคยในจังหวัดตราด	59 0408 59011	2559	6 มีนาคม 2562
3/2562	สภาวะทรัพยากรสัตว์ทะเลและการประมงพาณิชย์ ในเขตมาตรการอนุรักษ์สัตว์น้ำในฤดูปลาที่มีไข่ วางไข่ และเลี้ยงลูกในระยะวัยอ่อนทางฝั่งทะเล อันดามัน	53 0411 53017 004	2553	6 มีนาคม 2562
4/2562	โครงสร้างทรัพยากรสัตว์น้ำหน้าดินบริเวณอ่าวไทย ตอนในถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	61 3 0209 61089	2561	6 มีนาคม 2562
5/2562	ชีววิทยาการสืบพันธุ์ของหมึกสายขาว (<i>Amphioctopus aegina</i> (Gray, 1849)) บริเวณ อ่าวไทยตอนใน	62 3 0208 62004	2562	18 ตุลาคม 2562
6/2562	ทรัพยากรประมงจากการประมงพื้นบ้านบริเวณ อ่าวไทยตอนใน	56 0407 56082 005	2556	18 ตุลาคม 2562
7/2562	แหล่งและฤดูของการทำประมงเบ็ดราวทูน่า บริเวณทะเลอันดามัน ระหว่างปี 2559-2553	56 0412 56125	2556	18 ตุลาคม 2562
8/2562	การทดลองเปรียบเทียบผลจับหมึกสายจากลอบ หมึกสายที่ทำจากวัสดุต่างกัน	61 3 0205 61091	2561	18 ตุลาคม 2562
9/2562	พัฒนาการและการอนุบาลลูกปลาเห็ดโคนข้างลาย (<i>Sillago Aeolus</i> Jordan & Everman, 1902) ด้วยอาหารต่างชนิด	59 0335 59026	2559	18 ตุลาคม 2562
10/2562	สภาวะทรัพยากรสัตว์น้ำในเขตชายฝั่ง 10 ไมล์ทะเล บริเวณฝั่งทะเลอันดามัน	53 0411 53019 005	2553	18 ตุลาคม 2562
11/2562	การปนเปื้อนโลหะหนักบางชนิดในหอยแครง น้ำทะเล และดินตะกอน จากบ่อเลี้ยงหอยแครง บริเวณปากแม่น้ำอ่าวไทยตอนใน	57 0403 57028	2557	18 ตุลาคม 2562
12/2562	องค์ประกอบชนิดของแพลงก์ตอนพืชทะเล และ แพลงก์ตอนสัตว์ทะเล บริเวณแหล่งปะการังเทียม บ้านเกาะมุก จังหวัดตรัง	58 0411 58002	2558	18 ตุลาคม 2562
13/2562	ความคิดเห็นของชาวประมงและผู้เกี่ยวข้องต่อ มาตรการปิดอ่าวไทยตอนใน	61 3 0205 61090	2561	18 ตุลาคม 2562
14/2562	ชีววิทยาการสืบพันธุ์ของปลาโอดำ (<i>Thunnus tonggol</i> (Bleeker, 1851)) ที่พบทางฝั่งทะเล อันดามันของประเทศไทย พ.ศ. 2555	61 3 0212 55023 05	2561	18 ตุลาคม 2562
15/2562	ชนิดและปริมาณสัตว์เกาะติดขนาดใหญ่บน ปะการังเทียมที่จัดวางในระดับความลึกน้ำต่างกัน บริเวณจังหวัดปัตตานี	57 0410 57020 003	2557	18 ตุลาคม 2562

เลขที่เอกสาร วิชาการ	เรื่อง	รหัสทะเบียนวิจัย	ปีเริ่ม ดำเนินการ	วันที่รับรอง ผลงานวิชาการ
16/2562	สภาวะทรัพยากรหอยลายในแหล่งพื้นฟูพ่อแม่พันธุ์ และบริเวณใกล้เคียงในจังหวัดตราด	56 0408 56083 002	2556	18 ตุลาคม 2562
17/2562	ผลของอาหารต่างชนิดที่ใช้เลี้ยงปลาเห็ดโคน ข้างลาย (<i>Sillago Aeolus</i> Jordan & Everman, 1902)	59 0335 59025	2555	18 ตุลาคม 2562
18/2562	การเพาะพันธุ์ อนุบาล และพัฒนาการของตัวอ่อน ปลิงทะเลก้ามหมัด (<i>Stichopus horrens</i>) จาก พ่อแม่พันธุ์ที่เลี้ยงในโรงเพาะฟัก	62 3 0213 62003	2562	18 ตุลาคม 2562
19/2562	สมรรถนะของชุมชนต่อการจัดการความรู้ด้าน การประมงหอยลายในจังหวัดตราด	56 0408 56083 006	2556	18 ตุลาคม 2562
20/2562	การประมงอวนล้อมตะเกียงบริเวณอ่าวไทย ตอนกลาง	57 0409 57030	2557	18 ตุลาคม 2562
21/2562	การประมงหอยตลับขาว (<i>Meretrix casta</i> (Gmelin, 1791)) ในเขตจังหวัดระนอง	54 0422 54015	2554	18 ตุลาคม 2562
22/2562	เครื่องมือประมงขนาดเล็กบริเวณอ่าวไทย ฝั่งตะวันออก	54 0408 54021 002	2554	28 พฤศจิกายน 2562
23/2562	ชีววิทยาการสืบพันธุ์ของปลาทุราหนวดสี่เส้น (<i>Eleutheronema tetradactylum</i> (Shaw, 1804)) บริเวณจังหวัดนครศรีธรรมราชและสงขลา	58 0410 58085	2558	28 พฤศจิกายน 2562
1/2563	สรุปชุดโครงการ การวิเคราะห์กิจกรรมการประมง เชิงเศรษฐกิจและเชิงพื้นที่ด้วยการประยุกต์ใช้ ระบบ Vessel Monitoring System (VMS)	56 0400 56087	2556	20 เมษายน 2563
2/2563	ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ต้นทุน และผลตอบแทน จากการทำประมงกุ้งทะเลบริเวณอ่าวไทยฝั่ง ตะวันออก	59 0408 59013	2559	20 เมษายน 2563
3/2563	ความลึกน้ำของพื้นที่จัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล ต่อความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำจังหวัดระยอง	59 0408 59015	2559	9 เมษายน 2563
4/2563	การประมงอวนลอยปลาทุราในจังหวัด นครศรีธรรมราชและสงขลา	58 0410 58084	2558	20 เมษายน 2563
5/2563	ชีววิทยาการสืบพันธุ์ของปลาโอแกลบ (<i>Auxis</i> <i>thazard</i> (Lacepede, 1800)) และ โอ ลาย (<i>Euthynnus affinis</i> (Cantor, 1849)) ในอ่าวไทย	55 0407 55023 003	2555	20 เมษายน 2563
6/2563	สรุปชุดโครงการ แนวทางการกำหนดเขตพื้นที่ทำการ ประมงในน่านน้ำไทย	53 0400 53019	2553	31 กรกฎาคม 2563
7/2563	สภาวะการทำประมงพื้นบ้านบริเวณแหล่งอาศัย สัตว์ทะเลอ่าวไทยตอนล่าง	53 0410 53016 003	2553	31 กรกฎาคม 2563
8/2563	ทรัพยากรประมงจากเรืออวนดำบริเวณอ่าวไทย ตอนใน	56 0407 56082 001	2556	17 กันยายน 2563
9/2563	ประสิทธิภาพการส่งสัญญาณของระบบติดตาม เรือและระบบแสดงตนอัตโนมัติของเรือขนถ่าย สัตว์น้ำนอกน่านน้ำสัญชาติไทย	62 3 9903 62107	2562	31 กรกฎาคม 2563

เลขที่เอกสาร วิชาการ	เรื่อง	รหัสทะเบียนวิจัย	ปีเริ่ม ดำเนินการ	วันที่รับรอง ผลงานวิชาการ
10/2563	การทำประมงโปะเชือกในจังหวัดระยองระหว่าง ปี 2555-2556 และ ปี 2556-2557	61 3 0208 61037	2561	4 สิงหาคม 2563
11/2563	ปริมาณและองค์ประกอบชนิดของสัตว์น้ำจากเรือ ขนถ่ายสัตว์น้ำนอกน่านน้ำสัญชาติไทยที่เทียบท่า ในประเทศไทย	62 3 9903 62108	2562	4 สิงหาคม 2563
12/2563	การประมงอวนลากแผ่นตะเฆ่ของเรือไทย บริเวณ ชายา เดอ มาฮา แบงก์ มหาสมุทรอินเดีย	63 3 9902 63005	2563	17 สิงหาคม 2563
13/2563	การทำประมงของเรือคราดหอยลายขนาดมากกว่า 30 ตันกรอส ในอ่าวไทย ปี 2560-2561	62 0203 62111	2562	17 กรกฎาคม 2563
14/2563	ผลกระทบของความเค็ม ความหนาแน่น และ ปริมาณน้ำแข็ง ต่อการลำเลียงอาร์ทีเมียตัวเต็มวัย มีชีวิต เพื่อใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	63 3 0211 63004	2563	17 สิงหาคม 2563
15/2563	การทำประมงและชีววิทยาของกุ้งหัวมันชนิด <i>Metapenaeus brevicornis</i> บริเวณแหล่งทำ การประมงจังหวัดนครศรีธรรมราช	55 0410 55027	2555	25 สิงหาคม 2563
16/2563	ชีววิทยาการสืบพันธุ์ของปูลาย (<i>Charybdis feriatus</i> (Linnaeus, 1758)) ทางฝั่งทะเลอันดามันของ ประเทศไทย	59 0422 59018	2559	25 สิงหาคม 2563
17/2563	สัตว์ทะเลเศรษฐกิจวัยอ่อนบริเวณชายฝั่งจังหวัด นครศรีธรรมราชและสงขลา	58 0410 58080	2558	17 กันยายน 2563
18/2563	การศึกษารูปแบบการจัดวางขังเชือกเสริมกอง ปะการังเทียม	61 1 0208 61026	2561	17 กันยายน 2563

หมายเหตุ: ผลงานวิชาการปีงบประมาณ 2562 และ 2563 มีการจัดพิมพ์ในปีงบประมาณ 2563

ข้อมูลผลงานวิชาการของกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล
ที่ได้พิมพ์เผยแพร่ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา (2559-2563)
พบว่า งานวิจัยที่ดำเนินการเสร็จและมีการพิมพ์เผยแพร่
อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ด้านชีววิทยาและการเพาะพันธุ์
สัตว์ทะเล ด้านสิ่งแวดล้อมและแหล่งประมงทะเล
และด้านสภาวะสังคมและเศรษฐกิจการประมงทะเล

การประเมินผลทางวิชาการ “มาตรการปิดอ่าว”

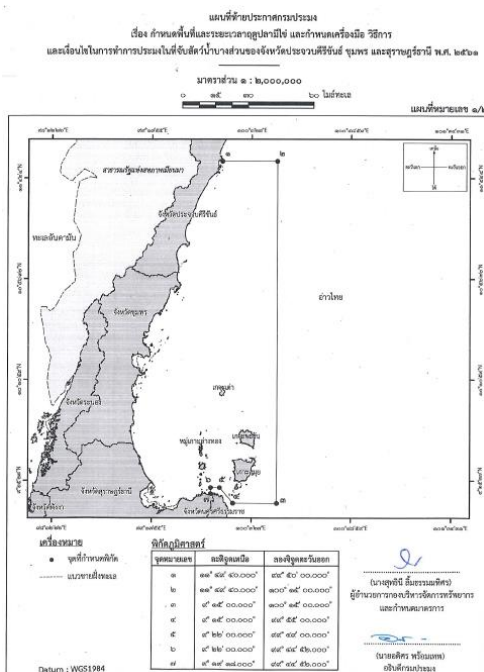
กรมประมงได้ออกประกาศกรมประมง เรื่อง กำหนดพื้นที่และระยะเวลาฤดูสัตว์น้ำมีไข่ วางไข่ เลี้ยงตัวอ่อน ใน 4 พื้นที่ โดยแบ่งเป็นฝั่งอ่าวไทย 3 ฉบับ และฝั่งทะเลอันดามัน 1 ฉบับ

ฝั่งอ่าวไทย

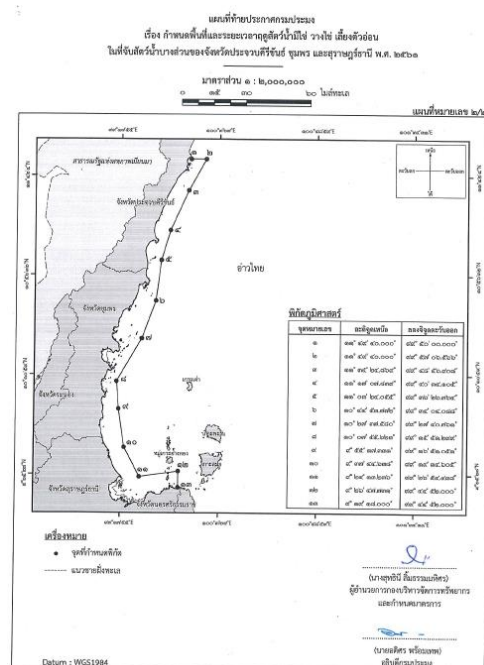
1. ประกาศกรมประมง เรื่อง “กำหนดพื้นที่และระยะเวลาฤดูสัตว์น้ำมีไข่ วางไข่ เลี้ยงตัวอ่อน ในที่จับสัตว์น้ำ บางส่วนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2561” ประกาศปิดอ่าวไทยตอนกลาง โดยแบ่งพื้นที่และช่วงระยะเวลาในการคุ้มครองสัตว์น้ำในช่วงฤดูสัตว์น้ำมีไข่ วางไข่ และเลี้ยงตัวอ่อน ในพื้นที่ บางส่วนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี ออกเป็น 2 ช่วง

ช่วงที่ 1 ระหว่างวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 15 พฤษภาคม ของทุกปี ระยะเวลา 90 วัน ในพื้นที่บางส่วนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่ปลายแหลมเขาม่องโหล่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถึงอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองพ่อ-แม่พันธุ์สัตว์น้ำที่มีความสมบูรณ์เพศ และพร้อมผสมพันธุ์วางไข่ เลี้ยงตัวอ่อน

ช่วงที่ 2 ระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม ถึงวันที่ 14 มิถุนายน ของทุกปี ระยะเวลา 30 วัน ในพื้นที่บางส่วนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองลูกปลาวัยอ่อนที่เกิดบริเวณพื้นที่มาตรการฯ ให้มีโอกาสเลี้ยงตัวในบริเวณชายฝั่ง

ประกาศปิดอ่าวไทยตอนกลาง

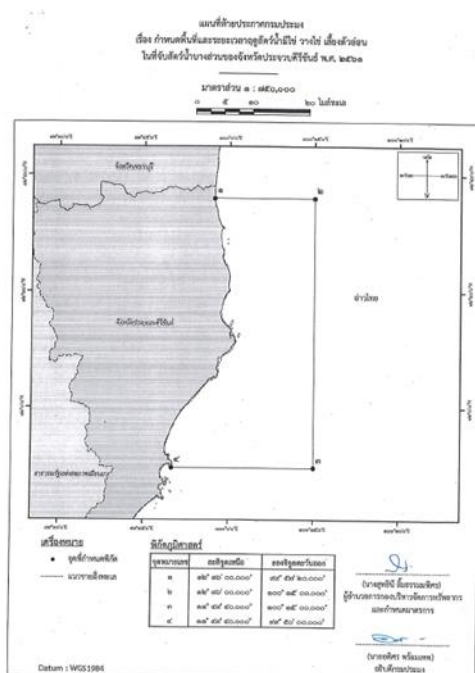
ประกาศปิดอ่าวไทยตอนกลาง เขต 7 ไมล์ทะเล

2. ประกาศกรมประมง เรื่อง “กำหนดพื้นที่ และระยะเวลาฤดูสัตว์น้ำมีไข่ วางไข่ เลี้ยงตัวอ่อน ในพื้นที่จับสัตว์น้ำ บางส่วนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 2561” ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม ถึงวันที่ 14 มิถุนายน ของทุกปี ระยะเวลา 30 วัน ในพื้นที่บางส่วนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งแต่ปลายแหลมเขาม่องไล่ ถึงอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองประชากรปลาขนาดเล็กที่ยังไม่ได้ขนาดแรกเริ่มสืบพันธุ์ ที่จะเคลื่อนย้ายขึ้นมาด้านบน

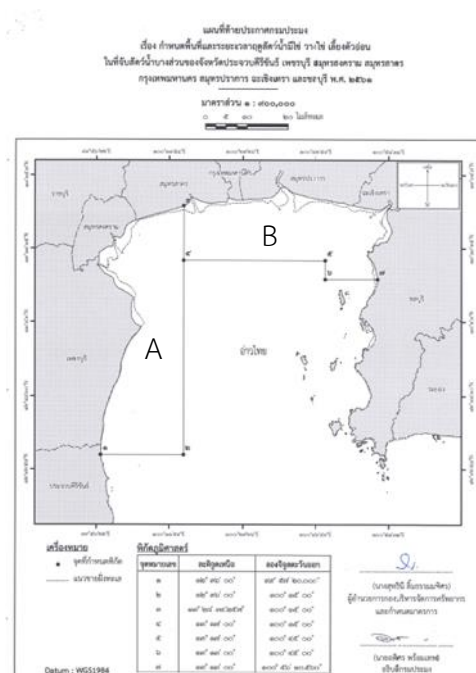
3. ประกาศกรมประมง เรื่อง “กำหนดพื้นที่และระยะเวลาฤดูสัตว์น้ำมีไข่ วางไข่ เลี้ยงตัวอ่อนในที่จับสัตว์น้ำ บางส่วนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา และชลบุรี พ.ศ. 2561” ประกาศปิดอ่าวไทยตอนใน หรืออ่าวรูปตัว ก โดยแบ่งพื้นที่และช่วงเวลา ในการคุ้มครองสัตว์น้ำในช่วงฤดูสัตว์น้ำมีไข่ วางไข่ เลี้ยงตัวอ่อนฯ ออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ระหว่างวันที่ 15 มิถุนายน ถึง 15 สิงหาคม ของทุกปี ระยะเวลา 31 วัน ในพื้นที่จับสัตว์น้ำ ในทะเลอ่าวไทยตอนในฝั่งตะวันตก พื้นที่บางส่วนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการให้เกิดความสมดุลทางธรรมชาติ และรักษาทรัพยากรสัตว์น้ำและระบบนิเวศไว้อย่างยั่งยืน

ช่วงที่ 2 ระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม ถึง 30 กันยายน ของทุกปี ระยะเวลา 61 วัน ในพื้นที่จับสัตว์น้ำ ในทะเลอ่าวไทยตอนในด้านเหนือ พื้นที่บางส่วนของจังหวัดสมุทรสาคร กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา และชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการให้เกิดความสมดุลทางธรรมชาติ และรักษาทรัพยากรสัตว์น้ำและระบบนิเวศไว้อย่างยั่งยืน

ประกาศปิดอ่าวไทยตอนกลาง-ฝั่งทล

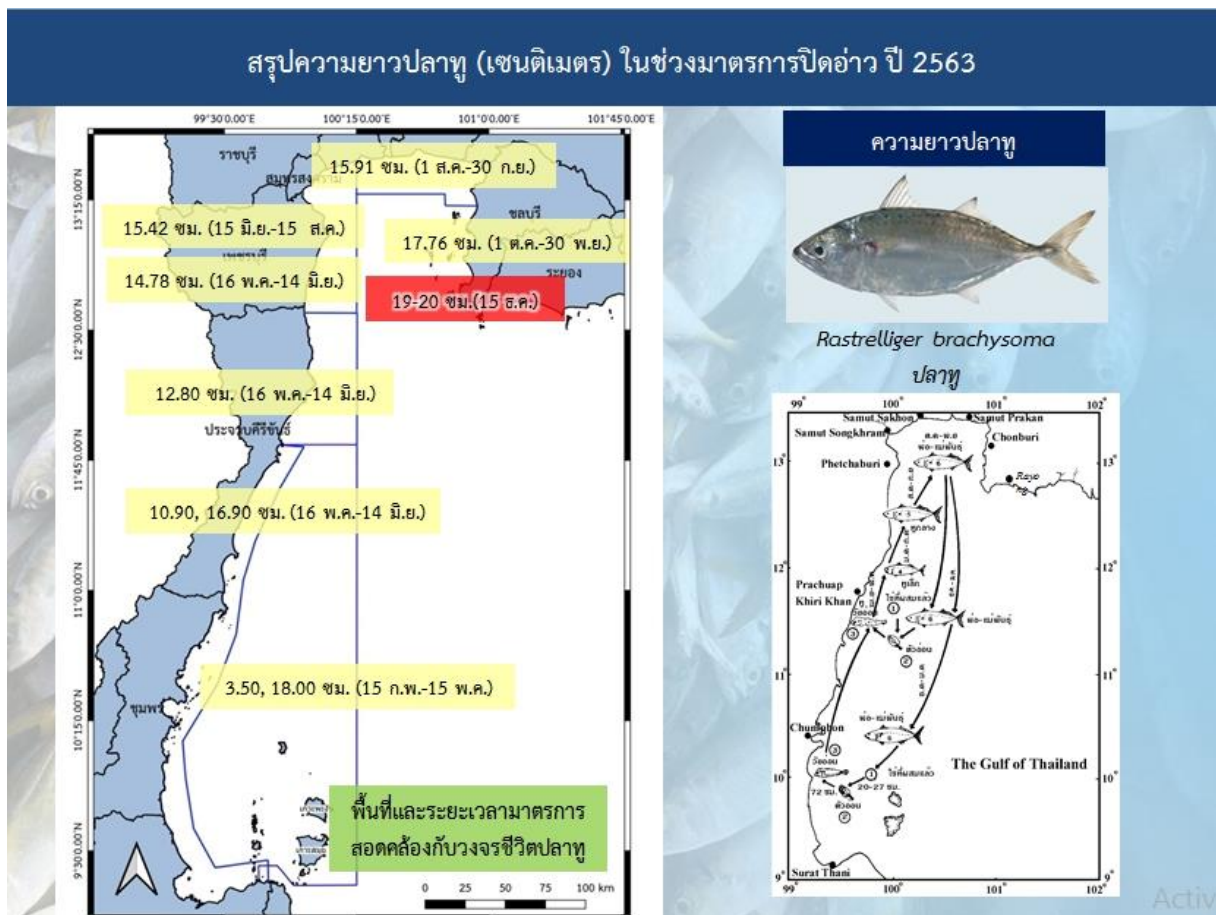
ประกาศปิดอ่าวรูปตัว ก

A: พื้นที่ปิดอ่าวรูปตัว ก ฝั่งตะวันตก

B: พื้นที่ปิดอ่าวรูปตัว ก ฝั่งเหนือ

- ✓ พื้นที่มาตรการเหมาะสม
- ✓ ช่วงเวลาเหมาะสม
- ✓ ยืนยันมาตรการ

ในปี 2563 กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลสมุทรปราการ และศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลชุมพร ได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากเรือสำรวจประมง เครื่องมือประมงพาณิชย์ ได้แก่ อวนดำ อวนลากคู่ อวนลากแผ่นตะเฆ่ อวนลากคานถ่าง และเครื่องมือประมงพื้นบ้าน ได้แก่ อวนติดตา อวนลอยกุ้งสามชั้น อวนปู และลอบปู เป็นต้น รวมทั้งข้อมูลทางด้านชีววิทยาของสัตว์น้ำ ปรากฏว่าผลทางวิชาการสอดคล้องกับมาตรการปิดอ่าวชุมพรที่ประกาศใช้ โดยพบพ่อแม่ปลาสมบูรณ์เพศ ลูกปลาเศรษฐกิจ ลูกปลาทู-ลิ่ง และพบปลาทุขนาดเล็ก มีการเคลื่อนย้ายจากเขตปิดอ่าวตอนกลางขึ้นมาอาศัยเลี้ยงตัวในอ่าวไทยรูปตัว ก สอดคล้องกับประกาศปิดอ่าวรูปตัว ก และวงจรชีวิตของปลาทูที่ได้มีการศึกษาไว้ จากผลการศึกษาทางวิชาการยืนยันได้ว่ามาตรการที่ใช้สอดคล้องกับวงจรชีวิตปลาทู จึงเห็นควรคงประกาศทั้ง 3 ฉบับไว้เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำให้มีใช้อย่างยั่งยืนต่อไป

ผลผลิต

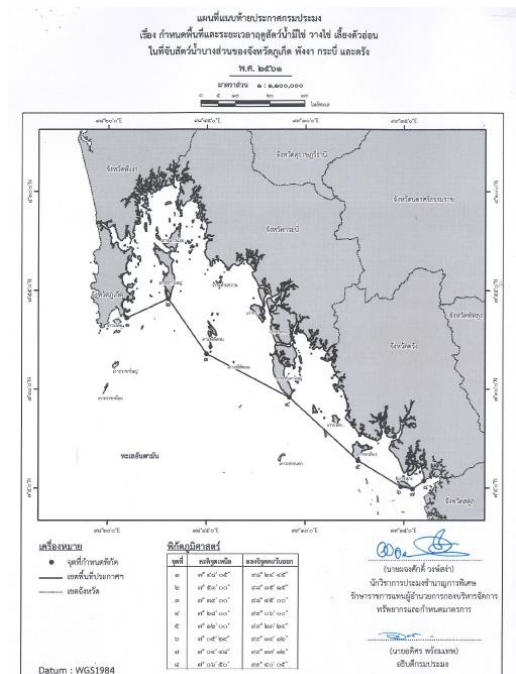
จากการที่ทรัพยากรปลาที่ลดลงอย่างมาก ตั้งแต่ ปี 2558 เป็นต้นมา กรมประมงได้มีมาตรการต่าง ๆ เพื่อการบริหารจัดการปลาให้ฟื้นฟูกลับมาเป็นทรัพยากรสัตว์น้ำหลักที่มีความสำคัญของไทยอีกครั้ง ซึ่งจากการดำเนินการอย่างต่อเนื่องของกรมประมงเพื่อฟื้นฟูปลา พบว่า ปลาที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น แต่ยังไม่รวดเร็วเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงที่ลดลงอย่างรวดเร็วในปี 2558 ซึ่งจากข้อมูลปี 2561 พบปลาจากเรือประมงพาณิชย์ในอ่าวไทยมีปริมาณ 9,513 ตัน เพิ่มขึ้นเป็น 13,323 ตันในปี 2562 และในปี 2563 มีปริมาณการจับเท่ากับ 11,315 ตัน มาตรการที่กรมประมงดำเนินการยังส่งผลให้กลุ่มปลาผิวน้ำชนิดอื่นเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการทดแทนปริมาณปลาที่ลดลง ทำให้ผลผลิตสัตว์น้ำในภาพรวมทางฝั่งอ่าวไทยไม่ลดลง โดยในปี 2559 มีปริมาณสัตว์น้ำรวมเท่ากับ 950,219 ตัน และเพิ่มขึ้นในปี 2562 มีประมาณเท่ากับ 1,040,058 ตัน และจากข้อมูล ในเดือนมกราคมถึงกันยายน 2563 มีปริมาณการจับเท่ากับ 1,003,644 ตัน

ฝั่งทะเลอันดามัน

ประกาศกรมประมง เรื่อง “กำหนดพื้นที่และระยะเวลาฤดูสัตว์น้ำ มีไข่ วางไข่ และเลี้ยงตัวในที่จับสัตว์น้ำบางส่วนของจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ และตรัง พ.ศ. 2561” ระหว่างวันที่ 1 เมษายน ถึงวันที่ 30 มิถุนายน ของทุกปี ระยะเวลา 91 วัน ในพื้นที่ เส้นล้อมรอบตั้งแต่ปลายแหลมพันวา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัด ภูเก็ต ถึงปลายแหลมหยงสตาร์ อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการให้เกิด ความสมดุลทางธรรมชาติและรักษาทรัพยากรสัตว์น้ำและ ระบบนิเวศไว้อย่างยั่งยืน

ในปี 2563 กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลภูเก็ต ได้รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล ทรัพยากรสัตว์น้ำจากเรือสำรวจประมง และจากเครื่องมือประมง พาณิชย์ ได้แก่ อวนล้อมจับ อวนลากคู่ อวนลากแผ่นตะเฆ่ และเครื่องมือประมงพื้นบ้าน ได้แก่ อวนลอยกุ้งสามชั้น และอวนปู เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงอัตราการจับ องค์ประกอบ และขนาดความยาวสัตว์น้ำในแต่ละช่วงมาตรการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือ

- ช่วงก่อนมาตรการฯ (มกราคม-มีนาคม)
- ระหว่างมาตรการฯ (เมษายน-มิถุนายน)
- ช่วงหลังมาตรการฯ (กรกฎาคม-กันยายน)

ประกาศปิดอ่าวอันดามัน

นอกจากนี้ยังได้นำงานวิจัยด้านความชุ่มชื้นและการแพร่กระจายสัตว์น้ำวัยอ่อนในบริเวณอ่าวพังงาและค่าดัชนีความสมบูรณ์เพศของสัตว์น้ำชนิดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจที่ในบริเวณอ่าวพังงาและพื้นที่ใกล้เคียงมาร่วมประกอบการประเมินผลของมาตรการฯ ด้วย โดยมีผลการศึกษาและข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับมาตรการฯ ดังนี้

- ✓ **พื้นที่มาตรการเหมาะสม** สัตว์น้ำชนิดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่มีความสมบูรณ์เพศสูงในช่วงเวลามาตรการฯ (ความสมบูรณ์เพศ ร้อยละ 90-100) และพบสัตว์น้ำวัยอ่อนทั้งหมดและสัตว์น้ำเศรษฐกิจวัยอ่อนมีความชุ่มชื้นและการแพร่กระจายหนาแน่นสูงในพื้นที่และช่วงเวลาระหว่างมาตรการฯ โดยเฉพาะเดือนพฤษภาคมที่มีความหนาแน่นสัตว์น้ำทั้งหมดสูงสุด (690 ตัว/10 ตารางเมตร) นอกจากนี้ในช่วงเวลาหลังมาตรการฯ ยังพบสัตว์น้ำขนาดเล็กเป็นองค์ประกอบในร้อยละที่สูง (ร้อยละ 63.68) แสดงให้เห็นว่าพื้นที่และช่วงเวลามาตรการฯ มีความถูกต้อง และเหมาะสม สอดคล้องกับฤดูสัตว์น้ำมีไข่ วางไข่ และยังเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำเพื่อคงความสมดุลทางธรรมชาติ เห็นได้จากสถิติผลจับสัตว์น้ำทั้งหมดทางฝั่งทะเลอันดามันตอนล่าง (เขตสถิติ 7) สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 207,236 ตันใน พ.ศ. 2560 เป็น 290.035 ตันใน พ.ศ. 2563 และจากการติดตามเครื่องมือประมงพื้นบ้านที่อนุญาตให้ทำประมงในพื้นที่มาตรการฯ ได้ เช่น อวนกุ้ง และอวนปู พบว่า มีสัดส่วนของสัตว์น้ำเป้าหมายตรงกับประเภทเครื่องมือสูง และมีการนำสัตว์น้ำเป้าหมายขึ้นมาใช้ประโยชน์ในขนาดที่เหมาะสม ซึ่งจากผลการศึกษาทางวิชาการยืนยันได้ว่ามาตรการที่ใช้สอดคล้องกับผลการศึกษาทางวิชาการ
- ✓ **ช่วงเวลาเหมาะสม**
- ✓ **ยืนยันมาตรการ**

งานสำรวจทรัพยากรประมงโดยเรือสำรวจประมงจุฬาภรณ์

โครงการสำรวจทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลบริเวณกลางอ่าวไทย โดยเรือสำรวจประมงจุฬาภรณ์ ระหว่างวันที่ 9-22 กรกฎาคม 2563 รวม 14 วัน มีนักวิชาการประมงกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลเข้าร่วมการสำรวจทั้งสิ้น 35 คน จำนวน 2 เทียวเรือ โดยนักวิชาการประมงร่วมปฏิบัติงานสำรวจจะได้รับความรู้ ดังนี้

ด้านการเดินเรือ

1. ความรู้เบื้องต้น ในการใช้อุปกรณ์สำหรับการเดินเรือขนาดใหญ่ เช่น การใช้งานเรดาร์ การหาทิศทางและความเร็วของกระแสลม การขีดเข็มในแผนที่กระดาษสำหรับเดินเรือ เป็นต้น

2. ข้อปฏิบัติในการอยู่เรือขนาดใหญ่ เช่น การซ่อมสถานีสละเรือใหญ่สำหรับกรณีฉุกเฉิน เป็นต้น
3. ฝึกการใช้อุปกรณ์ช่วยชีวิต เช่น การใส่ชูชีพ เป็นต้น

ด้านการสำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำและสมุทรศาสตร์

1. การใช้เครื่องมืออวนลากหน้าดินสำหรับเรือสำรวจขนาดใหญ่ การปล่อยอวน การกู้อวน การใช้กว้านต่าง ๆ เป็นต้น

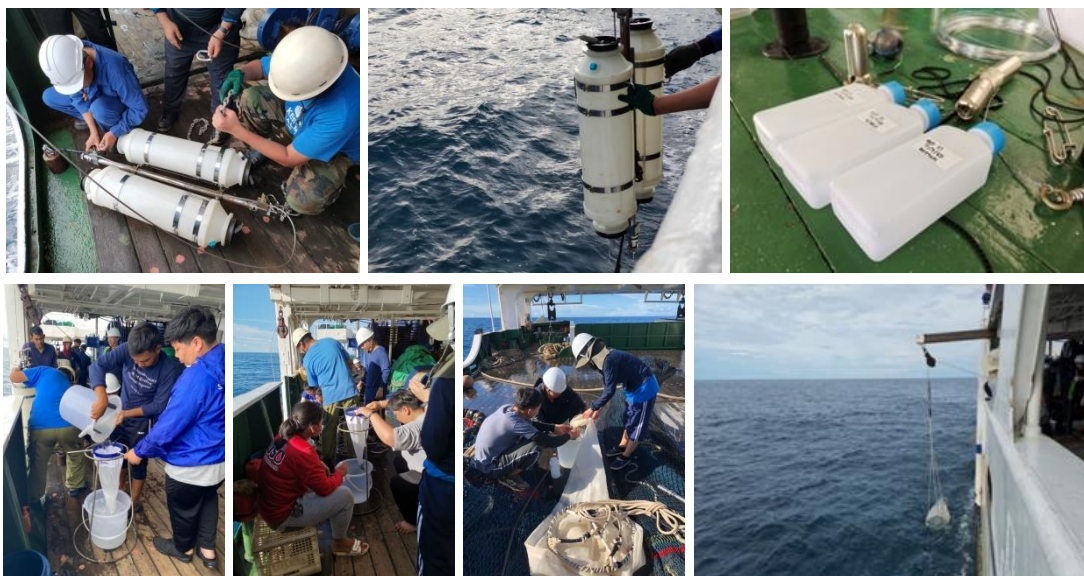

2. การใช้อุปกรณ์ช่วยทำการประมงต่าง ๆ เช่น เครื่องหยั่งความลึกน้ำ (Echo sounder) เครื่องวัดกระแสน้ำ เป็นต้น

3. การเก็บข้อมูลสัตว์น้ำที่จับได้ ดำเนินการโดยแบ่งกลุ่มนักวิชาการที่ฝึกปฏิบัติเก็บข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปลาดี 2) กลุ่มปลาเปิดและสัตว์น้ำอื่น และ 3) กลุ่มถุงคลุม (ถุงอวนที่ใช้เก็บสัตว์น้ำที่หลุดลอดออกมาจากอวนกันถุง) โดยแต่ละกลุ่มดำเนินการจำแนกชนิดสัตว์น้ำ ชั่งน้ำหนักรวม (กิโลกรัม) ชั่งน้ำหนักปลารายตัว (กรัม) และวัดความยาวลำตัวของสัตว์น้ำลงกระดาษวัดความยาว (Puncher paper) (เซนติเมตร)

4. การเก็บข้อมูลสมุทรศาสตร์ โดยใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ CTD กระบอกเก็บน้ำ ถุงลากแพลงก์ตอนพืชและสัตว์ พร้อมทั้งเก็บตัวอย่างน้ำและตัวอย่างสัตว์น้ำในแต่ละสถานี นำกลับมาวิเคราะห์ เพื่อหาปริมาณโลหะหนักในเนื้อเยื่อและจำแนกองค์ประกอบของแพลงก์ตอนพืชและสัตว์ รวบรวมเป็นฐานข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

5. ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการใช้เครื่องมือในการสำรวจฯ และวิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงานจริง เช่น เทคนิคการปรับความเร็วเรือในการปล่อยแผ่นตะเฒให้เหมาะสมเพื่อไม่ให้แผ่นตะเฒพันกันระหว่างปล่อยเครื่องมือลงน้ำเพื่อทำการประมง

6. ประสบการณ์การปฏิบัติงานบนเรือสำรวจขนาดใหญ่

การบริหารจัดการทรัพยากรประมงเชิงระบบนิเวศโดยชุมชน

กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ได้ดำเนินกิจกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรประมงเชิงระบบนิเวศ ในปี 2563 โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนประมงท้องถิ่นชายทะเลมีส่วนร่วมในการกำหนดแผน และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่ของตนเองโดยใช้แนวทางเชิงระบบนิเวศ และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประมงอย่างรับผิดชอบ และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อระบบนิเวศโดยรวม เพื่อให้เกิดการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ชุมชนที่ดำเนินการต่อเนื่องจากปีงบประมาณ 2562 จำนวน 21 ชุมชน

รายชื่อชุมชนที่ดำเนินการในปี 2563

ลำดับที่	พื้นที่เป้าหมาย
1	บ้านชายทะเล ม.2 ต.บางละมุง อ.บางละมุง จ.ชลบุรี
2	บ้านพะเนิน ม.1,2,3 ต.แหลมผักเบี้ย อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี
3	บ้านหาดแม่รำพึง ม.9 ต.ตะพง อ.เมือง จ.ระยอง
4	บ้านเกาะจิก ม.1 ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี
5	บ้านแหลมกลัด ม.2 ต.แหลมกลัด อ.เมือง จ.ตราด
6	บ้านปากดอนสัก ม.7 ต.ดอนสัก อ.ดอนสัก จ. สุราษฎร์ธานี
7	บ้านจุมูกโปรง-กลางอ่าว ม.10 ต.บางมะพร้าว อ.หลังสวน จ.ชุมพร
8	ปากน้ำละแม ม.1 ต.ละแม อ.ละแม จ.ชุมพร
9	บ้านคาโต ม.5 ต.ปะนาเระ อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี
10	บ้านระวะ ม.4 ต.ระวะ อ.ระโนด จ.สงขลา
11	บ้านในถุ้ง ม.5 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช
12	บ้านหินราว ม.1 ต.แหลมสัก อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
13	บ้านอ่าวทองหลาง ม.7 ต.เกาะกลาง อ.เกาะลันตา จ.กระบี่
14	บ้านพารา ม.4 ต.ปากลอก อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
15	บ้านอ่าวกุ่ม ม.9 ต.ปากลอก อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
16	บ้านหินลาด ม.3 ต.คุระ อ.คุระบุรี จ.พังงา
17	บ้านเกาะระ ม.3 ต.เกาะพระทอง อ.คุระบุรี จ.พังงา
18	บ้านแหลมไทร ม.3 ต.เขาไม้แก้ว อ.สิเกา จ.ตรัง
19	บ้านยะระโตดใหญ่ ม.5 ต.เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล
20	บ้านหาดทรายดำ ม.5 ต.หวาง อ.เมือง จ.ระนอง
21	บ้านบางกล้วย ม.3 ต.นาคา อ.สุขสำราญ จ.ระนอง

การดำเนินกิจกรรมของชุมชนในปีงบประมาณ 2563

1. จัดประชุมทบทวนแผนการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องของชุมชนทั้ง 21 ชุมชน โดยมีการจัดประชุมร่วมกับชุมชนประมงท้องถิ่นชายทะเล ชาวประมง อบต. อบจ. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อทบทวนแผนการบริหารจัดการทรัพยากรประมงเชิงระบบนิเวศ ซึ่งยึดแนวทางตามระบบนิเวศ

2. จัดทำแผนที่ทรัพยากรของชุมชน และนำเสนอในพื้นที่ของชุมชน โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทั้ง 6 แห่ง และสถานีวิจัยและพัฒนาประมงทะเลจังหวัดระนอง ได้ร่วมกับชุมชนจัดทำแผนที่ทรัพยากรของชุมชน เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรสัตว์น้ำหลักที่สำคัญในพื้นที่ของชุมชน โดยได้นำไปติดตั้งในพื้นที่ทั้ง 21 ชุมชน

3. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ชุมชนต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามแผนการดำเนินงาน ในพื้นที่ 21 ชุมชน มีการดำเนินกิจกรรมดังนี้

1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งอาศัยสัตว์น้ำ โดยการจัดสร้างบ้านปลา การจัดทำซั้งกอ การจัดทำซั้งกอไม้ไผ่

2) กิจกรรมกำหนดเขตอนุรักษ์ทรัพยากรประมง โดยการสร้างหลักแนวเขตที่รักษาพันธุ์สัตว์น้ำ จัดทำหุ่นแสดงเขตอนุรักษ์ และเขตอนุรักษ์และเพาะพันธุ์หอยแครงพื้นถิ่น

- 3) กิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำโดยการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ โดยการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ และดำเนินการสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น กุ้งแชบ๊วย ปูม้า ปลากระพงขาว หอยนางรม หอยหวาน หอยแครง หอยชักตีน หมึก เป็นต้น

- 4) กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของธนาคารสัตว์น้ำ โดยการซ่อมแซมธนาคารหอยชักตีนและต่อยอดศูนย์เรียนรู้การจัดการประมงเชิงนิเวศและธนาคารทรัพยากรสัตว์น้ำ

- 5) กิจกรรมอื่นๆ เช่น การจัดการขยะ จัดทำป้ายชุมชน ป้ายวงจรชีวิตปูม้า ป้ายไวนิลประชาสัมพันธ์กิจกรรม เป็นต้น

4. ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมของชุมชนโดยกลุ่มพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งประมง ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมง ทั้ง 6 แห่ง และสถานีวิจัยและพัฒนาประมงทะเลจังหวัดระนอง ได้เข้าไปติดตามผลการดำเนินกิจกรรมตามแผนของชุมชน ติดตามทรัพยากรสัตว์น้ำ รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ กับชุมชน พร้อมทั้งจัดทำแฟ้ม/สมุดข้อมูลชุมชนในด้านทรัพยากรสัตว์น้ำเผยแพร่ในพื้นที่ของชุมชน

โครงการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในการจัดทำธนาคารปูม้า เพื่อคืนปูม้าสู่ทะเลไทย

กรมประมง โดยกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ได้รับทุนอุดหนุนการเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย ประจำปี 2561 เรื่อง “การสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในการจัดทำธนาคารปูม้า เพื่อคืนปูม้าสู่ทะเลไทย” ภายใต้โครงการขยายผลธนาคารปูม้าเพื่อ “คืนปูม้าสู่ทะเลไทย” จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อขยายผลธนาคารปูม้าเพื่อคืนปูม้าสู่ทะเลไทย ในพื้นที่เดิมของกรมประมง จำนวน 160 ชุมชนและพื้นที่ใหม่ จำนวน 31 ชุมชน
2. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีกระบวนการ วิธีการปล่อยลูกปูม้า เพื่อให้เพิ่มอัตราการรอดตายหลังการปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ
3. เพื่อเพิ่มผลผลิตลูกปูม้าระยะซูเอีย (Zoea) ในธรรมชาติ ไม่น้อยกว่า 20 ล้านตัว
4. เพื่อสร้างจิตสำนึกในการฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรปูม้าให้คนในชุมชนโดยรอบธนาคารปูม้า

ผลการดำเนินโครงการ

1. การสำรวจสถานภาพธนาคารปูม้า ดำเนินการสำรวจ/ตรวจสอบสถานภาพของธนาคารปูม้าชุมชนที่จะดำเนินการ โดยแบ่งสถานภาพของธนาคารปูม้า เป็น 4 สถานภาพ ดังนี้
 - สถานภาพที่ 1 ชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมธนาคารปูม้าอย่างเข้มแข็ง จำนวน 11 ชุมชน
 - สถานภาพที่ 2 ชุมชนที่ต้องการต่อยอดการดำเนินกิจกรรมธนาคารปูม้า จำนวน 108 ชุมชน
 - สถานภาพที่ 3 ชุมชนที่ต้องการฟื้นฟูกิจกรรมธนาคารปูม้าขึ้นมาใหม่ จำนวน 41 ชุมชน
 - สถานภาพที่ 4 ชุมชนใหม่ที่ต้องการดำเนินกิจกรรมธนาคารปูม้า จำนวน 31 ชุมชน
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ในกิจกรรมธนาคารปูม้าชุมชน โดยจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรประมง การจัดตั้งธนาคารสัตว์น้ำชุมชน การรวมกลุ่ม การเพิ่มผลผลิตปูม้า การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ เป็นต้น จำนวน 7 หลักสูตร ดังนี้
 - 1) หลักสูตร ธนาคารปูม้าและการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงชายฝั่ง (สร้างเครือข่าย) ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ชาวประมงและผู้สนใจในชุมชนต่างๆ ทั้งที่ยังไม่เคยรู้จักธนาคารปูม้า หรือเคยรับทราบมาบ้างแล้ว มีผู้เข้าร่วมอบรม 425 ราย
 - 2) หลักสูตร ธนาคารปูม้าและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงชายฝั่งสำหรับเยาวชน ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเยาวชน เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ และนำไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ปกครอง และคนในท้องถิ่นของตนเอง มีผู้เข้าร่วมอบรม 920 ราย
 - 3) หลักสูตร การขยายผลธนาคารปูม้าให้เป็นศูนย์เรียนรู้และสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ขยายผล) ถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องของเทคนิคในการเป็นผู้ส่งต่อองค์ความรู้ให้แก่ผู้อื่น สามารถมีแนวคิดในการพัฒนาธนาคารปูม้าของชุมชนให้เป็นศูนย์เรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน มีผู้เข้ารับการอบรม 58 ราย

- 4) หลักสูตร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารจัดการธนาคารปูม้าโดยชุมชน (ต่อยอด) ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมธนาคารปูม้า จำนวน 108 ชุมชน มีผู้เข้ารับการอบรม 241 ราย
- 5) หลักสูตร การจัดตั้งธนาคารปูม้าชุมชน ให้แก่ชุมชนใหม่ที่ต้องการจัดตั้งธนาคารปูม้าในชุมชนของตนเอง จำนวน 31 ชุมชน มีผู้เข้ารับการอบรม 786 ราย
- 6) หลักสูตร แนวทางและวิธีการดำเนินกิจกรรมธนาคารปูม้าของชุมชนอย่างต่อเนื่อง (ฟื้นฟู) ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนที่เคยดำเนินการธนาคารปูม้ามาแล้วแต่ปัจจุบันไม่ได้ดำเนินการ/ดำเนินการไม่ต่อเนื่อง จำนวน 40 ชุมชน มีผู้เข้ารับการอบรม 167 ราย
- 7) หลักสูตร การบริหารจัดการทรัพยากรประมงโดยใช้แนวทางเชิงระบบนิเวศ (เสริมความเข้มแข็ง) ถ่ายทอดองค์ความรู้การนำแนวทางเชิงระบบนิเวศมาใช้ในการจัดการธนาคารปูม้า หรือทรัพยากรประมงให้เกิดความยั่งยืน จำนวน 11 ชุมชน มีผู้เข้ารับการอบรม 63 ราย

3. พัฒนธนาคารปูม้า โดยการจัดตั้งธนาคารปูม้าชุมชน จำนวน 31 ชุมชน พัฒนธนาคารปูม้าให้เป็นศูนย์เรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 11 ชุมชน และสนับสนุนชุดพลังงานแสงอาทิตย์ (แผงโซลาร์เซลล์) ให้กับชุมชนจำนวน 11 ชุมชน

4. การประชาสัมพันธ์ โดยจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับธนาคารปูม้า และการอนุรักษ์ทรัพยากร ประมงชายฝั่ง ณ กลุ่มเกษตรกรทำประมงบางเสร่ ตำบลบางเสร่ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 146 ราย โดยมีการจัดบอร์ดนิทรรศการ จำลองรูปแบบถังเพาะฟักปูม้าไข่นอกกระดอง จัดแสดงปูม้าไข่นอกกระดอง สาธิตการเลี้ยงปู เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้จัดทำคู่มือการใช้ประโยชน์ธนาคารปูม้า และเพิ่มช่องทางการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ภารกิจ ผลงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ของธนาคารปูม้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยการใช้เฟซบุ๊ก (Facebook) ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สมาชิกเพจ/ผู้เข้าชม และสาธารณชนทั่วไป

5. การติดตามประเมินผลชุมชน โดยกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทั้ง 6 แห่ง และสถานีวิจัยและพัฒนาประมงทะเลจังหวัดระนอง ได้เข้าไปติดตามผลการดำเนินกิจกรรม และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่ชุมชนต้องการเพิ่มเติมในการดำเนินกิจกรรมธนาคารปูม้าในสถานภาพต่าง ๆ รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ กับชุมชนด้วย

โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ

Establishment and Operation of a Regional System of Fisheries Refugia in the South China Sea and Gulf of Thailand

โครงการ “การจัดตั้งและดำเนินงานระบบบริหารจัดการพื้นที่หลบภัยสัตว์น้ำระดับภูมิภาคในทะเลจีนใต้และอ่าวไทย (Establishment and Operation of a Regional System of Fisheries Refugia in the South China Sea and Gulf of Thailand)” มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดการทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืน โดยการจำแนกและจัดการทรัพยากรประมงและถิ่นที่อยู่อาศัยที่สำคัญในทะเลจีนใต้และอ่าวไทย โดยใช้หลักการ Fisheries Refugia ซึ่งหมายถึง พื้นที่ที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยในช่วงวิกฤติ อ่อนไหว หรือช่วงสำคัญของวงจรชีวิตสัตว์น้ำ การดำเนินโครงการจะมุ่งเน้นการบริหารจัดการในพื้นที่ที่เป็นแหล่งวางไข่และเลี้ยงตัววัยอ่อนที่สำคัญในน่านน้ำของแต่ละประเทศ และคำนึงถึงความเชื่อมโยงกันระหว่างการประมง ชาวประมง และระบบนิเวศ มีประเทศที่อยู่รอบทะเลจีนใต้เข้าร่วมโครงการจำนวน 6 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และกัมพูชา โครงการฯ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global Environment Facility: GEF) โดยมีโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) เป็นหน่วยงานบริหารโครงการ และศูนย์พัฒนา การประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Fisheries Development Center: SEAFDEC) เป็นหน่วยงานร่วมดำเนินโครงการในระดับภูมิภาค (Executing Partner) สำหรับประเทศไทย กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักของโครงการ

พื้นที่ดำเนินโครงการ

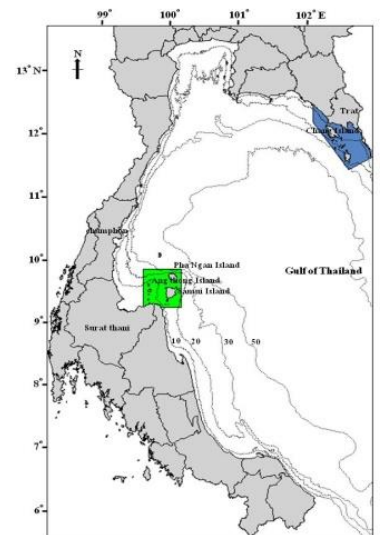
พื้นที่ดำเนินโครงการในระดับภูมิภาค มีจำนวน 14 แห่ง บริเวณชายฝั่งของประเทศรอบอ่าวไทยและทะเลจีนใต้ 6 ประเทศ โดยพื้นที่ดำเนินโครงการในประเทศไทย มีจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ชายฝั่งจังหวัดตราด และชายฝั่งจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัตถุประสงค์

เพื่อปรับปรุงและกำหนดวิธีบริหารจัดการด้านการประมงให้เชื่อมโยงกับแหล่งที่อยู่อาศัยในช่วงวิกฤติของวงจรชีวิตสัตว์น้ำตามแนวทาง Fisheries Refugia พร้อมทั้งจัดทำเครือข่าย Fisheries Refugia ในทะเลจีนใต้และอ่าวไทย เพื่อให้บรรลุถึงความยั่งยืนของทรัพยากรประมงในน่านน้ำของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เป้าหมาย

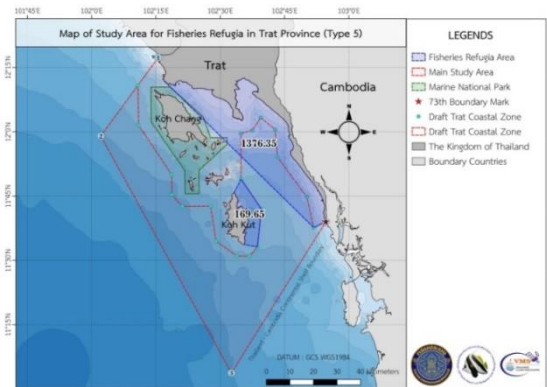
โดยโครงการมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการบริหารจัดการ เพื่อให้ภาคการประมง สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ อยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

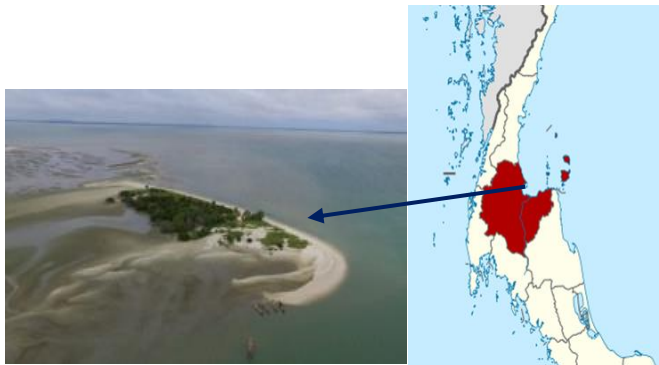
ผลการดำเนินโครงการ

จังหวัดตราด

กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลได้นำเสนอข้อมูลวิชาการด้านระบบนิเวศและการประมงให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดตราด ซึ่งชาวประมง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชายทะเล จังหวัดตราด เห็นชอบให้ปลาทุเป็นสัตว์น้ำเป้าหมายในการดำเนินโครงการ โดยในเบื้องต้นกำหนดระยะเวลาจำกัดการทำประมงปลาทุ ในช่วงฤดูแม่ปลาไข่แก่ ในพื้นที่ทะเลชายฝั่งจังหวัดตราด เป็นเวลา 2 เดือน ระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ ของทุกปี โดยจะนำเสนอพื้นที่ Fisheries Refugia คณะกรรมการประมงประจำจังหวัดตราดต่อไป

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คณะกรรมการบริหารจัดการพื้นที่ Fisheries Refugia จังหวัดสุราษฎร์ธานีเห็นชอบให้ปูม้าเป็นสัตว์น้ำเป้าหมายในการดำเนินโครงการ โดยมีพื้นที่ทะเลรอบเกาะเสร็จ ในอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นพื้นที่ Fisheries Refugia ซึ่งเหมาะสมในการอนุบาลปูม้าวัยอ่อน ขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาข้อมูลด้านระบบนิเวศของพื้นที่เกาะเสร็จ และการแพร่กระจายของปูม้าวัยอ่อนในพื้นที่โดยรอบ เพื่อจะได้นำเสนอชาวประมงและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพิจารณาต่อไป

การประชุมรับฟังความคิดเห็นของชาวประมง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 ครั้ง ครอบคลุมในการกำหนดพื้นที่ Fisheries Refugia ในจังหวัดตราด

เงินทุนหมุนเวียนเพื่อผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และพันธุ์สัตว์น้ำอื่น ๆ

เงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และพันธุ์สัตว์น้ำอื่น ๆ ได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2523 ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และพันธุ์สัตว์น้ำอื่น ๆ พ.ศ. 2523 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้จ่ายเป็นทุนหมุนเวียนในการจัดหาพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อผลิตพันธุ์สัตว์น้ำที่ได้ทำการผลิตขึ้นเอง และที่ได้จากการรวบรวมพันธุ์สัตว์น้ำจากธรรมชาติโดยส่วนราชการของกรมประมงเพื่อจำหน่ายให้แก่ราษฎร

กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลได้มีการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนเพื่อผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และพันธุ์สัตว์น้ำอื่น ๆ โดยหน่วยงานดังต่อไปนี้ คือ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยตอนกลาง (ชุมพร) ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยตอนล่าง (สงขลา) ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนล่าง (สตูล) สถานีวิจัยและพัฒนาประมงทะเลจังหวัดตราด สถานีวิจัยและพัฒนาประมงทะเลจังหวัดสมุทรสงคราม และศูนย์ศึกษาการพัฒนาและอนุรักษ์พันธุ์ปู ป่าทุ่งทะเล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกระบี่ ซึ่งในภาพรวมของการดำเนินงานของกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้มีการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำจำนวน 12,155,600 ตัว มีรายได้รวม 1,948,832.77 บาท และมีรายจ่ายจากการดำเนินงาน 2,465,789.25 บาท ซึ่งคิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อรายได้รวมร้อยละ 101.86

การให้บริการประชาชน

การจำแนกชนิดพันธุ์สัตว์น้ำ

กลุ่มตรวจสอบและรับรองแหล่งประมง กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ได้รับมอบหมายจากกรมประมงให้รับผิดชอบตรวจสอบชนิดพันธุ์สัตว์ทะเล เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการยื่นคำขอ และการออกหนังสือรับรองชนิดพันธุ์น้ำ ที่มีได้อยู่ในบัญชีทำอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดของสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) และยังเปิดให้บริการตรวจสอบและรับรอง ชนิดพันธุ์สัตว์ทะเลให้แก่ผู้ที่มีความประสงค์ตรวจสอบชนิดพันธุ์หรือข้อมูลเชิงชีววิทยาของสัตว์น้ำเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งผู้มาขอรับบริการมีทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ผู้ประกอบการ ผู้นำเข้า-ส่งออก สัตว์น้ำและประชาชนทั่วไป โดยตัวอย่างของสัตว์น้ำที่ผู้ขอรับบริการนำมานั้นมีทั้งตัวอย่างสัตว์น้ำที่มีชีวิตซากสัตว์น้ำสด และซากสัตว์น้ำที่ถูกแปรรูปแล้วแต่ยังคงลักษณะเด่นเอาไว้อยู่ โดยใช้วิธีจำแนกชนิดสัตว์ทะเลจากสัณฐานวิทยาและกายวิภาคศาสตร์ ไม่ได้ใช้วิธีการตรวจสอบสารพันธุกรรม เนื่องจากมีข้อจำกัดเกี่ยวกับห้องปฏิบัติการทางพันธุกรรม

กลุ่มผู้รับบริการ

กลุ่มผู้ขอรับบริการ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
ภาครัฐ	20	66.67
ภาคเอกชน	10	33.33
รวม	30	100

ตัวอย่างสัตว์ทะเลที่นำมาตรวจสอบและรับรองชนิดพันธุ์ได้ ต้องเป็นตัวอย่างสัตว์ทะเลทั้งตัว มีอวัยวะครบถ้วน สมบูรณ์ ไม่ถูกกดทับ ข้ำ ฉีกขาดหรือพังอจนเสียรูปร่าง และยังคงสภาพตามธรรมชาติ โดยมีจำนวนตัวอย่างเพียงพออย่างน้อย 3 ตัว สำหรับให้เจ้าหน้าที่ใช้ในขั้นตอนการจำแนกชนิดพันธุ์สัตว์ทะเล เนื่องจากบางชนิดอาจมีการผ่าดูอวัยวะภายในร่วมด้วย ถ้าเป็นซากหรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ทะเลต้องปรากฏส่วนสำคัญที่เป็นลักษณะเฉพาะของชนิดพันธุ์นั้นๆ เช่น

- หนักระเบณ ต้องปรากฏปุ่มหนาม (thorns of median row)
- หนักรูทะเล ควรมีความยาว 20 เซนติเมตรขึ้นไป ปรากฏลักษณะรูปร่าง พื้นผิว การเรียงแถวของเกล็ดทั้งเกล็ดหลังและเกล็ดท้อง
- เปลือกหอย ถ้าผ่านการขัดจนมันวาวแล้ว ต้องยังปรากฏรูปร่าง สี และลวดลายตามธรรมชาติอยู่
- ผลิตภัณฑ์ของสัตว์ทะเล ที่ยังปรากฏลักษณะเฉพาะซึ่งใช้บ่งบอกชนิดพันธุ์ได้

โดยในปีงบประมาณ 2563 กลุ่มตรวจสอบและรับรองแหล่งประมง กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ได้ให้บริการตรวจสอบและรับรองชนิดพันธุ์สัตว์ทะเล โดยแบ่งตามกลุ่มได้ดังนี้

การให้บริการตรวจสอบและรับรองชนิดพันธุ์สัตว์ทะเล

กลุ่มตัวอย่างสัตว์ทะเล	จำนวนตัวอย่าง	จำนวนชนิด
หอย	73	13
หมึก	111	6
ปลาทะเล	50	7
กระเบน	35	9
ฉลาม	1	1
กุ้ง	25	10
ปูทะเล	3	2
รวม	298	48

การออกหนังสือรับรองปลาปนและผลิตภัณฑ์ปลาปน

ตามที่กรมประมงได้มีนโยบายผลักดันให้การผลิตสัตว์น้ำตลอดสายการผลิต ทั้งจากการจับจากธรรมชาติ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้รับการรับรองตามมาตรฐานสากล “ปลาปน” ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญของการผลิตอาหารสัตว์ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งมีการจับตามองเป็นพิเศษจากประเทศผู้นำเข้าถึงที่มาของวัตถุดิบที่เข้าสู่กระบวนการผลิต จึงได้มีการริเริ่มระบบรับรองแหล่งที่มาของวัตถุดิบในการผลิตปลาปน ซึ่งระบบรับรองดังกล่าวเป็นรูปแบบที่ภาคเอกชนรับรองแหล่งที่มาของวัตถุดิบในการผลิตปลาปนด้วยตนเอง โดยมีกลุ่มวิชาการ (กวช.) กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบข้อมูลในระบบฐานข้อมูลของกรมประมงให้กับผู้ประกอบการ ตั้งแต่วันที่ 10 มิถุนายน 2556

กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ได้ดำเนินการควบคุมดูแล ปรับปรุง และพัฒนา ระบบการตรวจสอบ/รับรองแหล่งที่มาของวัตถุดิบในการผลิตปลาปนดังกล่าวเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีผู้ประกอบการเข้ารับบริการ ได้แก่ โรงงานปลาปน โรงงานอาหารสัตว์ โบรกเกอร์ และผู้ซื้อปลาปนอื่น ๆ สามารถเข้ารับบริการดังกล่าวได้ถึง 2 ช่องทาง คือ 1) การส่งเอกสารทางอีเมลซึ่งมีการตรวจสอบ/รับรองโดยเจ้าหน้าที่ (วัตถุดิบทุกประเภท) และ 2) การจัดทำหนังสือรับรองผ่านระบบออกหนังสือรับรองปลาปนและผลิตภัณฑ์ของปลาปน ภายใต้ระบบ Thai Flagged Catch Certificate (FM-TFCC; เฉพาะวัตถุดิบจากเรือประมงไทย) ซึ่งทั้ง 2 ระบบ ยังคงยึดหลักการเดิม คือ ภาคเอกชนรับรองแหล่งที่มาของวัตถุดิบในการผลิตปลาปนด้วยตนเอง และในวันที่ 1 ตุลาคม 2563 ที่ผ่านมากองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ได้ส่งมอบงานดังกล่าวให้แก่ กองพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานสินค้าประมง และหลักฐานเพื่อการสืบค้น ตามกรอบโครงสร้างใหม่ของกรมประมง เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจที่เพิ่มขึ้นตามพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ถือเป็นการจบภารกิจการตรวจสอบ/รับรองแหล่งที่มาของวัตถุดิบในการผลิตปลาปน ภายใต้การควบคุมดูแลของกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 7 ปี 7 เดือน

ในปีงบประมาณ 2563 (1 ตุลาคม พ.ศ. 2562-30 กันยายน พ.ศ. 2563) มีผู้ประกอบการที่มีความประสงค์ส่งออกปลาปนและผลิตภัณฑ์ของปลาปน 13 ราย รวมเป็นหนังสือรับรองปลาปนและผลิตภัณฑ์ของปลาปนเพื่อการส่งออก 532 ฉบับ ในส่วนของหนังสือรับรองปลาปนและผลิตภัณฑ์ของปลาปน สำหรับการซื้อขายภายในประเทศ มี 22,086 ฉบับ โดยมาจากช่องทางการส่งเอกสารทางอีเมล 16,674 ฉบับ ซึ่งมีผู้รับบริการที่เป็นโรงงานปลาปน 64 ราย โรงงานผู้ผลิตอาหารสัตว์ 9 ราย และโบรกเกอร์/อื่น ๆ 32 ราย และจากระบบ FM-TFCC 5,412 ฉบับ ซึ่งมีผู้รับบริการที่เป็นโรงงานปลาปน 48 ราย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

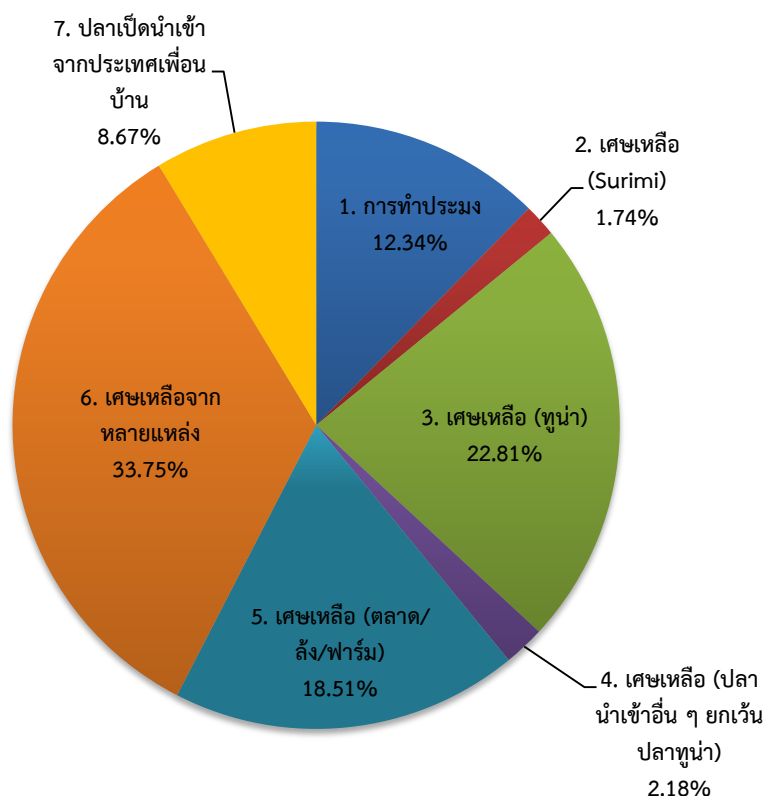
ภาพรวมของการตรวจสอบ/รับรองหนังสือรับรองปลาปนและผลิตภัณฑ์ของปลาปน ปีงบประมาณ 2563

ช่องทางการให้บริการ	ฉบับ	ปริมาณปลาปน (กิโลกรัม)
การส่งเอกสารทางอีเมล (วัตถุดิบทุกประเภท)	16,674	209,330,950.00
ระบบ FM-TFCC (เฉพาะสัตว์น้ำจากเรือประมงไทย)	5,412	89,094,922.58
รวม	22,086	298,425,872.58

การตรวจสอบ/รับรองหนังสือรับรองปลาป่นและผลิตภัณฑ์ของปลาป่น (ช่องทางอีเมล) ปีงบประมาณ 2563

แหล่งที่มาของวัตถุดิบ	ฉบับ	ปริมาณวัตถุดิบ (กิโลกรัม)	ปริมาณปลาป่น (กิโลกรัม)
1. การทำประมง	2,214	78,253,308	20,931,534
2. เศษเหลือ (Surimi)	560	10,511,820	2,949,704
3. เศษเหลือ (ทูน่า)	3,055	114,590,219	38,679,613
4. เศษเหลือ (ปลาทะเลนำเข้าอื่น ๆ ยกเว้นปลาทูน่า)	592	13,955,370	3,699,270
5. เศษเหลือ (จากตลาด/ห้าง/ฟาร์ม)	2,898	120,319,968	31,382,728
6. เศษเหลือจากหลายแหล่ง	1,930	181,679,246	57,240,487
7. ปลาแป้นนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน	1,375	52,457,998	14,705,308
8. ปลาป่นนำเข้า	135	0	39,742,306
9. กรณีปลาป่นผสม	3,915	-	-
รวม	16,674	571,767,929	209,330,950

ร้อยละของปริมาณปลาป่นจำแนกตามแหล่งที่มาของวัตถุดิบในการผลิต
(ไม่รวมปลาป่นนำเข้า และปลาป่นผสม)

โดยในปี 2563 กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ได้รับรางวัลเลิศรัฐ สาขาการบริการภาครัฐ ประจำปี พ.ศ. 2563 ระดับดี ร่วมกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักอีก 2 หน่วยงาน ได้แก่ กองบริหารจัดการเรือประมงและการทำการประมง และกองตรวจสอบคุณภาพสินค้าประมง โดยการให้บริการที่ได้รับรางวัล คือ การให้บริการระบบสารสนเทศ เพื่อเพิ่มศักยภาพการตรวจสอบย้อนกลับสัตว์น้ำ (Thai Flagged Catch Certification System; TFCC) ซึ่งเป็นระบบที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลแหล่งที่มาของสัตว์น้ำจากการทำประมงทะเล ตั้งแต่การนำสัตว์น้ำขึ้นท่า ไปจนถึงการซื้อขาย การแปรรูป และการส่งออก ในส่วนของกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ซึ่งมีหน้าที่ ตรวจสอบแหล่งที่มาของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตปลาแปรรูปและผลิตภัณฑ์ของปลาแปรรูป ถือเป็นผู้ริเริ่มในการเสนอความคิดเห็นเพื่อพัฒนาระบบ TFCC ในส่วนของการตัดน้ำหนักเศษเหลือจากการแปรรูปสัตว์น้ำ เพื่อให้สามารถออกใบกำกับการซื้อขายเศษเหลือจากการแปรรูปสัตว์น้ำได้ ด้วยเหตุนี้จึงนำไปสู่การจัดทำระบบการออกหนังสือรับรองปลาแปรรูปและผลิตภัณฑ์ของปลาแปรรูป ภายใต้ระบบ TFCC ซึ่งจากการพัฒนาต่อยอดระบบในครั้งนี้ ทำให้ระบบ TFCC มีการเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้ครบถ้วนตามห่วงโซ่อุปทาน การแปรรูปสัตว์น้ำมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

ปลาทุไทยกลับมาแล้ว...จะบริหารจัดการร่วมกันต่อไปอย่างไรให้ยั่งยืน

โดย กลุ่มวิชาการ

ปลาทุถือเป็นหนึ่งในอาหารทะเลที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตคนไทยมาเป็นเวลานาน แต่ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา หลายคนคงได้ยินเกี่ยวกับเรื่องวิกฤตปลาทุในอ่าวไทยที่ลดลงอย่างต่อเนื่องจนน่าตกใจ โดยเฉพาะช่วงระหว่างปี 2558-2561 ปริมาณการจับปลาทุในอ่าวไทยมีแนวโน้มลดลงจากเดิมเคยจับได้ 1.2 แสนตันต่อปี ลดลงจนเหลือเพียง 33,931 ตันในปี 2558 และลดลงอย่างต่อเนื่อง เพราะปลาทุถูกจับ “เกินศักยภาพการผลิต” ประกอบกับเครื่องมือทำการประมงถูกพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงมากกว่าอดีต ส่งผลให้พ่อแม่พันธุ์และปลาทุสาวถูกจับขึ้นมาใช้ประโยชน์มากขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อกรมประมงเห็นแนวโน้มการลดลงของปริมาณปลาทุ จึงได้ปรับเปลี่ยนมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อจะนำปลาทุกลับคืนมาให้ได้ผลมากที่สุด จนกระทั่งในปี 2562 พบว่ามีปริมาณการจับปลาทุเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่า เมื่อเทียบกับปี 2561 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ ดังนั้นเมื่อวันนี้ปลาทุไทยกลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้งด้วยประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดีแล้วถึงเวลาแล้วหรือยังที่เราทุกคนต้องช่วยกันฟื้นฟูปลาทุในท้องทะเลไทยกลับมาอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน อยู่คู่กับวิถีชีวิตของเราไปอีกรุ่น

ปัจจุบันปลาทุไทยกำลังอยู่ในช่วงฟื้นตัว เนื่องจากเดิมปลาทุถูกจับไปใช้ประโยชน์ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ไม่ทันสมัย ปลาทุสาวร้อยละ 90 ที่พร้อมจะเดินทางไปวางไข่ที่อ่าวไทยตอนกลาง ถูกจับในอัตราที่สูงขึ้นภายในระยะเวลาอันสั้นและหลุดรอดไปยังแหล่งวางไข่น้อยมาก เป็นเหตุให้พ่อแม่พันธุ์ที่พร้อมวางไข่เหลือปริมาณน้อย และมีปลาทุรุ่นใหม่เข้ามาทดแทนในข่ายการประมงลดลง ส่งผลให้ปริมาณปลาทุที่จับได้ลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2558 จนถึงปี 2561

กรมประมงจึงได้เพิ่มมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรปลาทุอย่างต่อเนื่อง มีการจัดระเบียบการทำประมงทั้งในประเทศและน่านน้ำทั่วไปภายใต้พระราชกำหนดการทำประมง พ.ศ.2558 และพระราชกำหนดการทำประมง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 (ฉบับแก้ไข) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และให้การบริหารจัดการด้านการประมงและการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งมีการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลอย่างครบถ้วนและถูกต้อง มีการใช้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุด เพื่อให้การบริหารทรัพยากรสัตว์น้ำนำไปสู่การพัฒนาาระบบเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

ภายหลังจากการลดลงของปริมาณปลาทุ กรมประมงได้เพิ่มมาตรการฟื้นฟูทรัพยากรปลาทุอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้ปริมาณผลผลิตสูงสุดของสัตว์น้ำที่สามารถทำการประมงได้อย่างยั่งยืนเป็นจุดอ้างอิงในการพิจารณาจัดสรรใบอนุญาตทำการประมงและจำนวนออกทำการประมง มีการขยายพื้นที่และเวลาปิดอ่าว เช่น การประกาศห้ามทำการประมงในพื้นที่ 7 ไมล์ทะเล นับจากชายฝั่งในพื้นที่ปิดอ่าวไทยตอนกลางเป็นระยะเวลา 30 วัน

ตั้งแต่ 16 พ.ค. - 14 มิ.ย. เพื่ออนุรักษ์พื้นที่ชายฝั่งซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของลูกสัตว์น้ำขนาดเล็ก รวมถึงการประกาศห้ามทำการประมงหรือปิดอ่าวบริเวณรอยต่อของพื้นที่ปิดอ่าวไทยตอนกลางและอ่าวไทยรูปตัว ก เขตพื้นที่ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ถึง อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ตั้งแต่วันที่ 16 พ.ค. - 14 มิ.ย.ของทุกปี และมีการปรับปรุงประกาศปิดอ่าวไทยตัว ก ให้สอดคล้องกับรูปแบบการอพยพของปลา โดยประกาศปิดอ่าวเป็นสองช่วง ได้แก่ อ่าวไทยตอนในฝั่งตะวันตกระหว่างวันที่ 15 มิ.ย. - 15 ส.ค. และอ่าวไทยตอนในด้านเหนือระหว่างวันที่ 1 ส.ค. - 30 ก.ย. ของทุกปี นอกจากนี้ ยังห้ามเครื่องมือทำการประมงบางชนิดในเขตทะเลชายฝั่ง เช่น อวนล้อมจับ อวนติดตาที่มีความยาวอวนมากกว่า 2,500 เมตร และเครื่องมือทำการประมงที่ใช้ประกอบเครื่องกำเนิดไฟฟ้า (ปั่นไฟ) เป็นต้น และยังกำหนดมาตรการป้องกันไม่ให้ชาวประมงจับสัตว์น้ำวัยอ่อนที่ยังไม่ได้ขนาดอีกหลายมาตรการ เช่น ห้ามใช้เครื่องมือบางชนิดทำการประมงในเขตชายฝั่ง ห้ามทำการประมงอวนล้อมจับ โดยใช้ตาอวนขนาดต่ำกว่า 2.5 ซม.ในเวลากลางคืน การขยายขนาดตาอวนกันธงอวนลากเป็น 4.0 ซม.และยกเลิกเครื่องมือประมงบางชนิดที่ทำลายลูก พันธุ์สัตว์น้ำ ซึ่งกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2558 เป็นต้น โดยกรมประมงยังได้บูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนบริหารจัดการประมงทะเลของประเทศไทย พ.ศ.2563-2565 ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายให้ทรัพยากรประมงพื้นฟูคืนสู่ระดับที่สามารถให้ผลผลิตสูงสุดที่ยั่งยืน (MSY) ในน่านน้ำไทย เพื่อควบคุมระดับการลงแรงประมงให้เหมาะสมกับค่า MSY และลดการจับลูกสัตว์น้ำเศรษฐกิจ ซึ่งนับตั้งแต่ปี 2559 ภายหลังจากมีการนำพระราชกำหนดการทำประมง พ.ศ.2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาบังคับใช้ กรมประมงได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวังการทำประมง (FMC) และกำหนดให้เรือประมงที่มีขนาดตั้งแต่ 30 ตันกรอสขึ้นไป ต้องติดตั้งระบบติดตามเรือ (VMS) เพื่อตรวจสอบเฝ้าระวังการทำประมงตลอด 24 ชั่วโมง หากพบมีเรือทำการประมงในเขตพื้นที่ห้ามทำการประมงจะมีการแจ้งเตือนทำให้การควบคุมเฝ้าทำการประมงมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี นอกจากมาตรการบังคับใช้ทางกฎหมาย รวมถึงมาตรการกำหนดพื้นที่ทำการประมงในระยะเวลาฤดูสัตว์น้ำมีไข่ วางไข่ เลี้ยงตัวอ่อน หรือ ที่เรียกว่ามาตรการปิดอ่าวที่แบ่งเป็น 5 ระยะเป็นเวลาประมาณ 225 วัน นั้น แม้จะมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น แต่ยังคงถือว่าไม่เพียงพอต่อการฟื้นตัวของปลาที่ลดลงมากมาตั้งแต่ปี 2558 จำเป็นต้องมีมาตรการทางสังคมเข้ามาช่วยในการฟื้นฟูปลา ให้กลับคืนมาอีกทางหนึ่ง เช่น การรณรงค์ให้หยุดบริโภค ปลาขนาดเล็ก การหยุดใช้เครื่องมือประมงผิดประเภท และหยุดจับพ่อแม่พันธุ์ปลาก่อนช่วงวางไข่ จึงจะช่วยให้ปลาไทยฟื้นฟูกลับมาได้เร็วขึ้น อีกทั้ง กรมประมงยังอยากให้มีมาตรการเพิ่มเติมในระยะที่ 6 เพื่อให้ครอบคลุมวงจรชีวิตปลาในเขตชายฝั่งอ่าวไทย ซึ่งเป็นรอบนอกวงจรชีวิตปลาจากมาตรการปิดอ่าวทั้ง 5 ระยะ เนื่องจากเป็นเส้นทางเดินทางของปลาของวัยหนุ่มสาวที่จะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ แต่มาตรการนี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากพี่น้องชาวประมงในการบริหารจัดการร่วมกันภายใต้ข้อมูลทางวิชาการ เพื่อขับเคลื่อนภายใต้การจัดการที่ดีก็จะช่วยให้ปลากินกลับมาสมบูรณ์

พบหอยลายจำนวนมากบริเวณอ่าวไทยตอนใน

โดย ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยตอนใน (สมุทรปราการ)

กรมประมง เผยผลสำรวจปริมาณการจับหอยลายบริเวณอ่าวไทยตอนในของจังหวัดเพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร พบในปีนี้มีปริมาณการจับได้เพิ่มเป็นจำนวนมาก ซึ่งภายในระยะเวลา 2 เดือน สามารถจับได้ถึงกว่า 2 ล้านกิโลกรัม มากกว่าทุก ๆ ปี ที่ผ่านมา โดยเฉพาะในปี 2562 ที่แทบไม่พบหอยลายในแหล่งนี้เลย ทั้งนี้คาดว่าสาเหตุเกิดจากการขยายพื้นที่เขตทะเลชายฝั่ง ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งประกาศดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่แหล่งหอยลายบางส่วน เป็นเหตุให้หอยลายไม่ได้ถูกรบกวนจากการทำประมง ประกอบกับสภาพแวดล้อมในเวลานั้นเหมาะสมในการเจริญเติบโตของหอยลาย จึงเป็นเหตุให้แหล่งประมงหอยลายฟื้นตัวกลับมาได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ตัวแปรที่สำคัญคือชาวประมงให้ความร่วมมือ ปฏิบัติตามมาตรการของรัฐ จึงส่งผลให้ปริมาณหอยลายเพิ่มจำนวนอย่างมาก

กรมประมงโดยกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลได้มีการลงพื้นที่สำรวจบริเวณอ่าวไทยตอนในอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเขตทะเลชายฝั่งและนอกเขตทะเลชายฝั่ง เพื่อศึกษาสถานะ สภาพแหล่งที่อยู่อาศัยของหอยลายซึ่งพบว่าจากผลสำรวจในระหว่างปี 2560-2562 แนวโน้มของปริมาณการจับหอยลายมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่องถึงขั้นไม่สามารถพบหอยลาย โดยผลของปริมาณการจับในปี 2560 พบผลรวมการจับทั้งปี จำนวน 1,234,764 กิโลกรัม ปี 2561 พบผลรวมการจับทั้งปีจำนวน 240,170 กิโลกรัมซึ่งลดลงอย่างเห็นได้ชัด และปี 2562 ไม่พบหอยลายเนื่องจากประชากรหอยลายเติบโตไม่ทันต่อการทำประมง ทำให้ชาวประมงบางส่วนหันไปทำอาชีพอื่นเพื่อทดแทนรายได้ที่หายไปในช่วงที่แหล่งหอยลายอยู่ในระยะการฟื้นตัว ซึ่งบางแหล่งหอยลายสามารถกลับมาฟื้นตัวภายในระยะเวลา 1-2 ปี หรือมากกว่านั้น ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของแต่ละพื้นที่ แต่บางแหล่งเมื่อจับหอยลายไปหมดแล้วก็ไม่สามารถฟื้นตัวได้อีกเลย

ทำไมปีนี้ถึงพบหอยลายมากในพื้นที่อ่าวไทยตอนใน?

ล่าสุดผลสำรวจประชากรหอยลายบริเวณอ่าวไทยตอนใน ช่วงเดือนมีนาคม 2563 ที่ผ่านมา จนถึงปัจจุบันพบว่า ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร พบปริมาณการจับหอยลายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยผลของปริมาณการจับรวม 2 เดือน ระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน สามารถจับหอยลายได้ถึง 2,168,427 กิโลกรัม ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัวของปริมาณการจับทั้งปี 2560-2561 โดยคาดว่าสาเหตุที่หอยลายกลับมาามีจำนวนเพิ่มขึ้นอีกครั้งอย่างรวดเร็วในปีนี้ เกิดจากทรัพยากรทางทะเลมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งจากการศึกษา

สภาพแวดล้อมทางทะเล พบว่าปริมาณแพลงก์ตอนรวมทุกชนิดที่เป็นอาหารของลูกหอยลายมีเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนคุณภาพน้ำในทะเลมีความเอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของหอยลาย และส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากมาตรการกำหนดเขตทะเลชายฝั่ง ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่รับผิดชอบของคณะกรรมการประมงจังหวัดในเขตทะเลชายฝั่ง โดยขยายระยะห่างจากฝั่ง 3,000 เมตร เป็น 5,400 เมตร และในบริเวณดังกล่าวห้ามเครื่องมือประมงพาณิชย์ทุกชนิด ซึ่งรวมทั้งเครื่องมือคราดหอยเข้าไปทำการประมงในเขตทะเลชายฝั่ง ส่งผลให้แหล่งหอยลายดังกล่าวไม่ถูกรบกวนจากการทำประมง

ในระหว่างปี 2562-2563 ทำให้แหล่งหอยลายมีระยะเวลาในการฟื้นตัวและกลับมาได้อย่างรวดเร็ว จนสามารถจับได้ปริมาณมากในปี

หอยลายมีอายุประมาณ 2-3 ปี ตั้งแต่ลูกหอย (แพลงก์ตอน) จนถึงวัยเจริญพันธุ์มีอายุ 10-13 เดือน (ประมาณ 1 ปี ขนาดความยาวเปลือก 3.2 เซนติเมตร) หอยลายมีการสืบพันธุ์วางไข่ตลอดทั้งปี มีช่วงสืบพันธุ์วางไข่สูง 2 ช่วง คือ เดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม และสิงหาคมถึงตุลาคม

แหล่งหอยลายในบริเวณอ่าวไทยตอนในอยู่ทั้งในเขตทะเลชายฝั่งและนอกทะเลชายฝั่งของจังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงครามและเพชรบุรี ตั้งแต่ระยะห่างฝั่ง 1-10 กิโลเมตร ที่ระดับน้ำลึก 3-15 เมตร และตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคมจนถึงปัจจุบันในพื้นที่อ่าวไทยตอนใน สามารถพบหอยลายได้ทั้งหมด 2 บริเวณ ได้แก่

1. บริเวณนอกทะเลชายฝั่งจังหวัดเพชรบุรีและสมุทรสงคราม ละติจูด 13 องศา 13-17 ลิปดาเหนือ และลองจิจูด 100 องศา 06-11 ลิปดาตะวันออก อัตราการจับ 3,000-6,000 กิโลกรัมต่อเที่ยว
2. พื้นที่ของจังหวัดสมุทรสาคร เริ่มพบหอยลายตั้งแต่วันที่ 11 เมษายนจนถึงปัจจุบัน ละติจูด 13 องศา 18-21 ลิปดาเหนือ และลองจิจูด 100 องศา 09-15 ลิปดาตะวันออก อัตราการจับ 400-3,000 กิโลกรัมต่อเที่ยว

หอยลายที่จับได้ในปี 2563 มีขนาดความยาวเปลือกประมาณ 4 เซนติเมตร คาดว่ามีอายุประมาณ 15 เดือน ซึ่งสอดคล้องกับช่วงเวลาฟื้นตัวของแหล่งหอยลายที่หายไปในปี 2562 ประกอบกับแหล่งหอยลายดังกล่าวไม่ได้ถูกรบกวนจากการทำการประมง จึงทำให้หอยลายมีโอกาสเจริญเติบโตและอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น จนกระทั่งกลางเดือนมีนาคม 2563 ชาวประมงพบแหล่งหอยดังกล่าว และจับได้ในปริมาณมาก

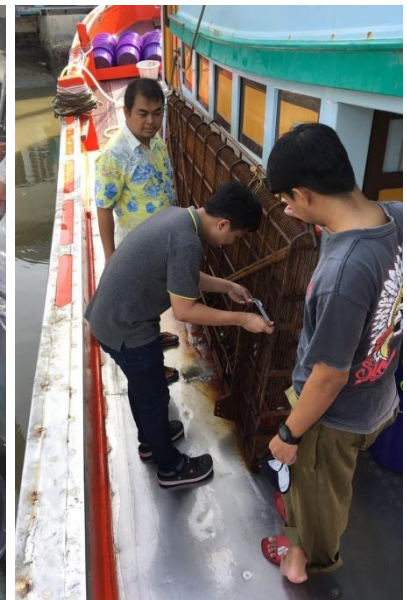
ปริมาณการจับหอยลาย (กิโลกรัม) บริเวณอ่าวไทยตอนในปี 2560-2563

เดือน	ปี 2560			ปี 2561			ปี 2562			ปี 2563		
	ปริมาณการจับ (กิโลกรัม)	เรือ (ลำ)	จำนวนเที่ยว	ปริมาณการจับ (กิโลกรัม)	เรือ (ลำ)	จำนวนเที่ยว	ปริมาณการจับ (กิโลกรัม)	เรือ (ลำ)	จำนวนเที่ยว	ปริมาณการจับ (กิโลกรัม)	เรือ (ลำ)	จำนวนเที่ยว
มกราคม	3,050	2		-	-		-	-		-	-	
กุมภาพันธ์	4,750	2		-	-		-	-		-	-	
มีนาคม	950	1		-	-		-	-		522,728	21	191
เมษายน	23,780	4		10,990	9		-	-		1,645,699	26	481
พฤษภาคม	531,660	11		113,575	10		-	-		-	-	
มิถุนายน	426,055	11		18,005	14		-	-		-	-	
กรกฎาคม	156,428	10		-	-		-	-		-	-	
สิงหาคม	56,874	7		420	1		-	-		-	-	
กันยายน	31,217	7		75,480	10		-	-		-	-	
ตุลาคม	-	-		21,700	8		-	-		-	-	
พฤศจิกายน	-	-		-	-		62	1	1	-	-	
ธันวาคม	-	-		-	-		-	-		-	-	
รวมทั้งหมด (กิโลกรัม)	1,234,764	55		240,170	52		62	1	1	2,168,427	47	672

กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลสำรวจทางวิชาการร่วมกับชาวประมงในเดือนสิงหาคม 2561 โดยทำการคราดหอยในเขตทะเลชายฝั่ง (ระยะห่างฝั่ง 3,000-5,400 เมตร) ของจังหวัดเพชรบุรีและสมุทรสงคราม พบหอยลายขนาดเล็ก 1.7 เซนติเมตร ซึ่งคาดว่าจะมีอายุประมาณ 4 เดือน เมื่อเทียบช่วงเวลาและบริเวณที่พบ ยืนยันได้ว่าบริเวณดังกล่าวมีหอยลายขนาดเล็กอยู่ และเมื่อเวลาผ่านไป 5 เดือน หอยลายขนาดเล็กได้เจริญเติบโต

เป็นพ่อแม่พันธุ์ (ขนาด 3.2 เซนติเมตร) สามารถผสมพันธุ์วางไข่ได้ ในเดือนมกราคม 2562 และเมื่อเวลาผ่านไปอีก 15 เดือน ลูกหอยลายที่เกิดจากพ่อแม่พันธุ์จากประชากรชุดนี้เจริญเติบโตเป็นประชากรรุ่นใหม่ และแพร่กระจายออกไปนอกเขตทะเลชายฝั่งในบริเวณกว้าง จึงทำให้สามารถทำการประมงได้ในปัจจุบัน (มีนาคม 2563)

นอกจากนี้ กรมประมงได้มีการหาแนวทางช่วยเหลือชาวประมง เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้ร้านอาหาร โรงแรม ในบางพื้นที่ยังปิดตัวอยู่ ทำให้ชาวประมงที่จับผลผลิตหอยลายได้เป็นจำนวนมาก แต่ไม่สามารถจำหน่ายผลผลิตได้ จึงได้เพิ่มช่องทางตลาดโดยการเปิดพื้นที่จำหน่ายหอยลายที่กรมประมง เพื่อเป็นอีกหนึ่งทางเลือกให้กับชาวประมงได้จำหน่ายหอยลายสู่ผู้บริโภคโดยตรง ทั้งนี้คาดว่าจะสถานการณ์วิกฤตจะดีขึ้นตามลำดับ เมื่อผ่านเหตุการณ์ช่วงนี้ไปได้ชาวประมงจะสามารถจำหน่ายสัตว์น้ำได้ตามปกติ

อย่างไรก็ตาม กรมประมงจะติดตามสถานการณ์การทำประมงหอยลาย ในพื้นที่อ่าวไทยตอนในทั้งเขตทะเลชายฝั่งและนอกเขตทะเลชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินผลกระทบการสัตว์น้ำและเฝ้าระวังการลักลอบการทำประมงคราดหอยลาย ในพื้นที่ห้าม และท้ายนี้ต้องขอบคุณชาวประมงทุกท่านที่ให้ความร่วมมือปฏิบัติตามมาตรการของรัฐตลอดมา ซึ่งจากสถานการณ์หอยลายเพิ่มจำนวนมากขึ้นในปีี้ ก็เป็นข้อพิสูจน์ได้แล้วว่า หากรัฐและราษฎรร่วมมือ ทรัพยากรก็จะถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมและมีความยั่งยืน

“กาหมาด” ปลิงทะเลในตำนานแห่งคาบสมุทรมลายู

โดย ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนล่าง (สตูล)

“กาหมาด” (*Stichopus horrens*) เพาะพันธุ์ได้สำเร็จในปี 2560 โดย ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนล่าง (สตูล) ปลิงทะเลกาหมาด อาศัยอยู่บริเวณแนวปะการังชายฝั่งจนถึงความลึกประมาณ 20 เมตร กินตะกอนสารอินทรีย์หน้าดินเป็นอาหาร วัฏจักรชีวิตมีขนาด 150 กรัมขึ้นไป ไม่สามารถแยกเพศได้จากลักษณะภายนอก ปลิงทะเลกาหมาดปล่อยเซลล์สืบพันธุ์ช่วงเดือนข้างแรม 13-15 ค่ำ ได้ตลอดปี และปล่อยเซลล์สืบพันธุ์มากที่สุดในเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม

ปลิงทะเลกาหมาดสามารถปรับตัวได้ดี ลูกปลิงทะเลกาหมาดที่ได้จากการเพาะพันธุ์สามารถเลี้ยงจนถึงวัฏจักรชีวิตภายในโรงเพาะฟักได้ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง การเพาะพันธุ์ปลิงทะเลกาหมาดเพื่อปล่อยคืนสู่ธรรมชาติเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการฟื้นฟูทรัพยากรปลิงทะเล เพื่อให้เกิดความสมดุล และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน

กิจกรรมกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล

กรมประมงบ้านเราต้องน่าอยู่

กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของนโยบายกรมประมงบ้านเราต้องน่าอยู่ จึงได้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดความสามัคคี การทำงานเป็นทีม ร่วมมือกันค้นหาความรู้ ของบุคลากรในกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเลทุกระดับ เมื่อวันที่ 21-22 มกราคม 2563 ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยฝั่งตะวันออก (ระยอง)

ลงพื้นที่ติดตามปลาทูจากกลุ่มประมงพื้นบ้าน

6 สิงหาคม 2563 ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนบน (ภูเก็ต) ลงพื้นที่ติดตามปลาทูจากกลุ่มประมงพื้นบ้าน ในพื้นที่ บ.บ่อม่วง อ.คลองท่อม จ.กระบี่ โดย ผอ.สุชาติ แสงจันทร์ นำเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่สำรวจติดตามปลาทู ในช่วงหลังจากมาตรการเปิดอ่าวอันดามัน พบมีผลจับปลาทูจากอวนลอยติดตา อยู่ในช่วง 150-500 กิโลกรัม/ลำ/วัน เป็นปลาทูขนาด 23-24 ตัวต่อกิโลกรัม

ประชุมเครือข่ายองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นในพื้นที่ฝั่งอันดามันตอนบน

25-26 สิงหาคม 2563 นายบัญชา สุขแก้ว รองอธิบดีกรมประมง พร้อมด้วยนายสุชาติ แสงจันทร์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนบน (ภูเก็ต) ข้าราชการและเจ้าหน้าที่กรมประมง ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโคกกลอย อำเภอดงรัก จ.พังงา ผู้แทนภาคเอกชน และชาวประมงบ้านเขาพิหลาย ต.โคกกลอย อ.ดงรัก จ.พังงา ให้การต้อนรับ ประธานคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ (สผ.) นางกัณทรธรรณ ตันเถียร กุลจรรยาวิวัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพังงา ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตรการประชุมเครือข่ายองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นในพื้นที่ฝั่งอันดามันตอนบน ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต และกระบี่ เพื่อสร้างความเข้าใจและเกิดการมีส่วนร่วมของชาวประมงในการลดขยะทะเล จากการทำประมงตามแผนงานโครงการการติดเครื่องหมายเครื่องมือประมง การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนตามโครงการทะเลปลอดดอวน (Net Free Seas) โดยมูลนิธิความยุติธรรมเชิงสิ่งแวดล้อม (EJF) และต้องการให้องค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นมีความเข้าใจหลักการบริหารจัดการทรัพยากรโดยใช้แนวทางเชิงระบบนิเวศ (EAFM) เพื่อเสนอโครงการขอสนับสนุนงบประมาณจากกรมประมง ภายใต้แผนงานโครงการการสร้างเสริมเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร ในระหว่างวันที่ 25-26 สิงหาคม 2563 เพื่อให้ชาวประมงทั้ง 4 จังหวัด ที่เดินทางมาร่วมประชุมฯ ได้ทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ และผู้บริหารกรมประมง ศพม. ภูเก็ต ได้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโคกกลอย อำเภอดงรัก จ.พังงา และชาวประมงบ้านเขาพิหลาย ต.โคกกลอย อ.ดงรัก จ.พังงา จัดกิจกรรมการเพิ่มคุณค่าของทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ประกอบด้วย กุ้งมังกร กุ้งแชบ๊วย และหอยชักตีน ณ ชุมชนเขาพิหลาย ต.โคกกลอย อ.ดงรัก จ.พังงา

ชี้แจงแนวทางการแก้ไขปัญหา และหาทางออกในการทำประมงอวนรุนเคย ในเขตพื้นที่ด้านทิศตะวันตกของจังหวัดพังงา ภูเก็ต

วันที่ 2 กันยายน 2563 นายสุชาติ แสงจันทร์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนบน (ภูเก็ต) พร้อมด้วยนางสาวสัมพันธ์ ปานจรัตน์ ผู้อำนวยการกองบริหารจัดการทรัพยากรและกำหนดมาตรการ ตัวแทนกรมประมง พร้อมเจ้าหน้าที่จากกรมประมง เข้าชี้แจงแนวทางการแก้ไขปัญหา และหาทางออกในการทำประมงอวนรุนเคยในเขตพื้นที่ด้านทิศตะวันตกของจังหวัดพังงา ภูเก็ต ต่อคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ โดยมีนางกนกวรรณ ตันเถียร กุลจรรยาวิวัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประธานคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ สภาผู้แทนราษฎร ชุดปัจจุบัน เป็นประธานในที่ประชุม พร้อมคณะกรรมการทั้งชุด รวมถึงนายบุญชู แพใหญ่ ในฐานะที่ปรึกษา ตามข้อร้องเรียนของกลุ่มชาวประมงอวนรุนเคยในเขตพื้นที่ อ.ตะกั่วทุ่ง และ อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา เรื่องความเดือดร้อนในการทำประมงอวนรุนเคยในพื้นที่จังหวัดพังงา ที่ไม่สามารถทำการประมงอวนรุนเคยได้ เนื่องจากขัดต่อข้อกำหนดตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องเขตทำการประมงอวนรุนเคยในระยะ 1,000 เมตรห่างจากฝั่ง ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ (สพ.) หมายเลข 417 ชั้น 4 อาคารรัฐสภา กรุงเทพมหานคร

อบรมการเป็นผู้ตรวจสอบประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนบน (ภูเก็ต) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร การเป็นผู้ตรวจสอบประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง วันที่ 8-9 กันยายน 2563 ณ ห้องประชุม โรงแรมเอราวัณพังงา ต.โคกกลอย อ. ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา เพื่อให้เจ้าหน้าที่กรมประมงในพื้นที่ทางฝั่งทะเลอันดามัน ของศูนย์วิจัยและพัฒนาประมง สถานีประมงทะเล สังกัดกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล เจ้าหน้าที่ศูนย์ควบคุมการแจ้งเข้า-ออก เรือประมงเขต 3 และเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานประมงจังหวัด ได้มีความรู้ และสามารถเป็นผู้ตรวจสอบประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมงต่อไป

ประชุมเครือข่ายธนาคารปูม้า อำเภอดุริ่งบุรี จังหวัดพังงา

14 กันยายน 2563 นายสุชาติ แสงจันทร์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนบน (ภูเก็ต) จัดประชุมเครือข่ายธนาคารปูม้า อำเภอดุริ่งบุรี จังหวัดพังงา เพื่อติดตามผลดำเนินงานการจัดทำธนาคารปูม้าของชุมชนในพื้นที่อำเภอดุริ่งบุรี จังหวัดพังงา ตามแผนงานโครงการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ในการจัดทำธนาคารปูม้า เพื่อคืนปูม้าสู่ทะเลไทย ณ ที่ทำการเครือข่ายกลุ่มประมงพื้นบ้าน ตำบลกระ อำเภอดุริ่งบุรี จังหวัดพังงา โดยได้รับเกียรติจากประธานคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ (สผ.) นางกนกวรรณ ตันเถียร กุลจรรยาวิวัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพังงา มาเป็นประธานในพิธีฯ พร้อมด้วยนายบุญชู แพใหญ่ ที่ปรึกษาคณะกรรมการฯ ข้าราชการจากหน่วยงานต่างๆ ตัวแทนภาคเอกชน ผู้นำชุมชน และชาวประมงชาวบ้านในพื้นที่ เข้าร่วมประชุมและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ณ ชุมชนประมงบ้านหินลาด ตำบล กระ อำเภอดุริ่งบุรี จังหวัดพังงา สัตว์น้ำที่ปล่อยประกอบด้วย แม่ปูม้าไข่นอกกระดอง 30 ตัว ลูกปูม้า 200,000 ตัว ลูกหมึกกระดอง 1,000 ตัว และลูกปลากะพงขาว 3,000 ตัว

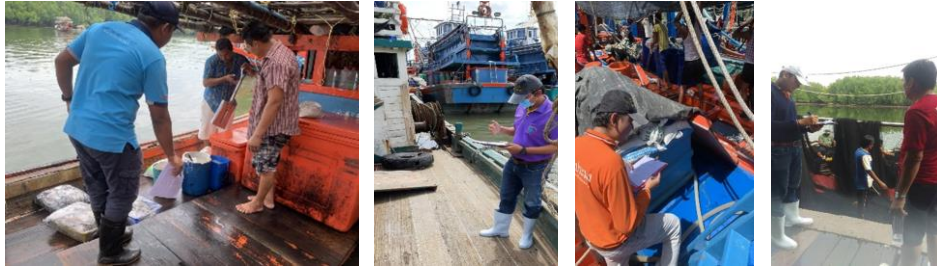
เก็บตัวอย่างหมึกบริเวณจังหวัดสตูลและตรัง

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนล่าง (สตูล) ได้รับมอบหมายจากกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ให้ดำเนินการเก็บปัญหาแคคเมียมในหมึกเพื่อการส่งออกไปยังสหภาพยุโรป โดยได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเก็บตัวอย่างหมึกบริเวณจังหวัดสตูลและตรัง จำนวน 4 ครั้ง/ปี รวม 24 ตัวอย่าง เพื่อตรวจวิเคราะห์หาปริมาณแคคเมียม

ตรวจเรือประมงพาณิชย์

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนล่าง (สตูล) รับผิดชอบตรวจเรือประมงพาณิชย์ที่ใช้เครื่องมือประมงในการจับสัตว์น้ำ และมีการเก็บรักษาสัตว์น้ำไว้ในเรือ ทั้งนี้รวมถึงเรือที่มีการเก็บรักษาสัตว์น้ำไว้ในเรือ ในพื้นที่จังหวัดสตูลและตรัง

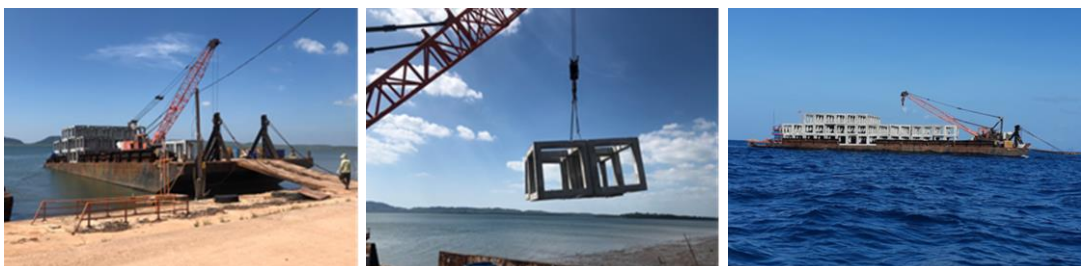
สำรวจข้อมูลสถานะทรัพยากรการประมง

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนล่าง (สตูล) ได้รับมอบหมายจากกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล สำรวจข้อมูลสถานะทรัพยากรการประมงตามแผนการสำรวจ ซึ่งข้อมูลการสำรวจฯ จะนำไปวิเคราะห์ และสรุปผลสถานะการทำประมงจากเครื่องมือในแต่ละชนิดของจังหวัดสตูล ประจำปีเดือนเมษายน 2563 ข้อมูลที่ได้จะทราบถึงองค์ประกอบและปริมาณการจับของสัตว์น้ำแต่ละชนิดที่จับได้ในแต่ละเครื่องมือรวมไปถึงแหล่งการทำประมงและปริมาณการลงแรงประมง ฯลฯ ซึ่งจะนำข้อมูลไปรวบรวมกับแหล่งอื่น ๆ เพื่อวิเคราะห์และใช้ประกอบการประเมินศักยภาพการผลิต (MSY) ของเรือประมงประจำปีงบประมาณ 2563 ซึ่งข้อมูลที่ได้ไปจะนำวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

ศพม. สตูล จัดวางปะการังเทียม

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนล่าง (สตูล) ได้มีการจัดวางปะการังเทียม ณ บ้านเกาะบุโหลน หมู่ที่ 3 ตำบลปากน้ำ อำเภอลงู จังหวัดสตูล

ธนาคารปูม้าชุมชน

ดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการการสร้างเสริมความเข้มแข็งแก่ชุมชนในการจัดทำธนาคารปูม้า เพื่อคืนปูม้าสู่ทะเลไทย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดการขยายผลธนาคารปูม้าในชุมชนพื้นที่ใหม่ โดยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งของตนและเกิดความเข้าใจในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างถูกต้องมากขึ้น เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมธนาคารปูม้าชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลสำเร็จตรงตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การบริหารจัดการทรัพยากรประมงเชิงระบบนิเวศโดยชุมชน

ชุมชนประมงชายฝั่งเป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการประมง เนื่องจากเป็นทั้งผู้ที่ได้รับประโยชน์และเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเสื่อมโทรมของทรัพยากรประมง ภาครัฐจึงมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ชุมชนประมงชายฝั่งเข้ามามีส่วนร่วมในมาตรการบริหารจัดการประมงต่าง ๆ รวมถึงการมีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่ของตน โดยการมุ่งเน้นในการรักษาความสมดุลของความต้องการทางสังคมที่มีความหลากหลาย โดยใช้ความรู้ ความไม่แน่นอนทางวิทยาศาสตร์ และปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิต ไม่มีชีวิต และมนุษย์ ในระบบนิเวศ โดยวิธีการใช้ทรัพยากรประมงแบบบูรณาการกับระบบนิเวศที่ชัดเจน ทั้งนี้ก็ได้สะท้อนถึงแนวความคิดที่ว่าทรัพยากรเป็นของชุมชน ชุมชนเป็นผู้ใช้ประโยชน์ ชุมชนจึงมีหน้าที่บริหารจัดการ ซึ่งมีผู้นำชุมชนประมงเป็นหลักร่วมกับชาวประมงในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คำแนะนำ ร่วมกันวิเคราะห์ และพิจารณาหาแนวทางการจัดการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรประมงของชุมชน การจัดทำแผนชุมชน การขับเคลื่อนแผนงานไปสู่การปฏิบัติร่วมกับชุมชน การติดตามประเมินผล ความก้าวหน้า ภารกิจเหล่านี้ผู้นำชุมชนประมง ชาวประมง และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ต้องมีความรู้ มีทักษะ เทคนิควิธีการในการทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น สร้างกระบวนการพัฒนา และบริหารจัดการด้านประมงร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้หลักการบริหารจัดการประมงโดยใช้แนวทางเชิงระบบนิเวศ

ผู้บริหารกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล

ผู้อำนวยการกองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล	นายณฤพล สุขุมาสวิน
ผู้เชี่ยวชาญด้านประมงทะเล	นางเพรลีย์ นุชหมอน
ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือประมง	นาวาโทพรชัย สิงห์บุญ
หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป	นางกัญญาวิณี สีสำ
หัวหน้ากลุ่มวิชาการ	นางสาวเสาวมล ภูติกา
หัวหน้ากลุ่มประเมินสถานะทรัพยากรประมง	นายปวโรจน์ นรนาถตระกูล
หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบและรับรองแหล่งประมง	นายสมชาย วิบุญพันธ์
หัวหน้ากลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีประมง	นายกมลพันธ์ อวัยวานนท์
หัวหน้ากลุ่มพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งประมง	นางสาววันทนา เจนกิจโกศล
หัวหน้ากลุ่มสำรวจและวิจัยทรัพยากรทะเลลึก	นายธวัช ศรีคุ้ม
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยฝั่งตะวันออก (ระยอง)	นายกำพล ลอยขึ้น
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยตอนบน (สมุทรปราการ)	นางสาวรัตนาวลี พูลสวัสดิ์
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยตอนกลาง (ชุมพร)	นายอำนาจ ศิริเพชร
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยตอนล่าง (สงขลา)	นายอำนวยการ คงพรหม
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนบน (ภูเก็ต)	นายสุชาติ แสงจันทร์
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอันดามันตอนล่าง (สตูล)	นายอดุลย์ แม่ไร่
หัวหน้าสถานีวิจัยและพัฒนาประมงทะเลจังหวัดตราด	นายรัชกฤต ตันวิไล
หัวหน้าสถานีวิจัยและพัฒนาประมงทะเลจังหวัดสมุทรสงคราม	นางภมรพรรณ ฉัตรภูมิ
หัวหน้าสถานีวิจัยและพัฒนาประมงทะเลจังหวัดระนอง	นางสาวคันสนีย์ ศรีจันทร์งาม
หัวหน้าศูนย์ศึกษาการพัฒนาและอนุรักษ์พันธุ์ปู ป่าทุ่งทะเล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกระบี่	นายสรเสริญ ช่อเจียง

กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล

อาคารปลอดประสพ กรมประมง เกษตรกลาง

จตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900